

Netersel 800

K.A.H.W. Leenders, 14 april 2019

WANDELINGEN in NETERSEL

1 : NETERSEL IN DE LAGE LANDEN

2 : NETERSEL EN BRABANT

3 : DE GEOGRAFIE VAN NETERSEL

INTERMEZZO : TOPONIEMEN

4 : DE INRICHTING VAN HET LAND

5 : HET HOEFIJZER

6 : DE BREDASE BAAN

7 : INTERPRETATIE

8 : TOEGIFT: PLADELLA VILLA = BIENVILLE (Fr.)

WANDELING 1

NETERSEL IN DE LAGE LANDEN

1219 - 2019
Netersel

WANDELING 1 : NETERSEL IN DE LAGE LANDEN

De Lage Landen bestonden uit een groot aantal half-zelfstandige hertogdommen en graafschappen.

De Bourgondiërs wisten er daar heel veel van te bemachtigen. Die zijn hier ingekleurd.

Luik en het voormalig graafschap Loon vielen buiten de Bourgondische Nederlanden.

Vrij centraal lag het
hertogdom Brabant.

WANDELING 1 : NETERSEL IN DE LAGE LANDEN

Het hertogdom was erg groot.

Daarom was het verdeeld in **Kwartieren**.

Vier kleine in het zuiden:

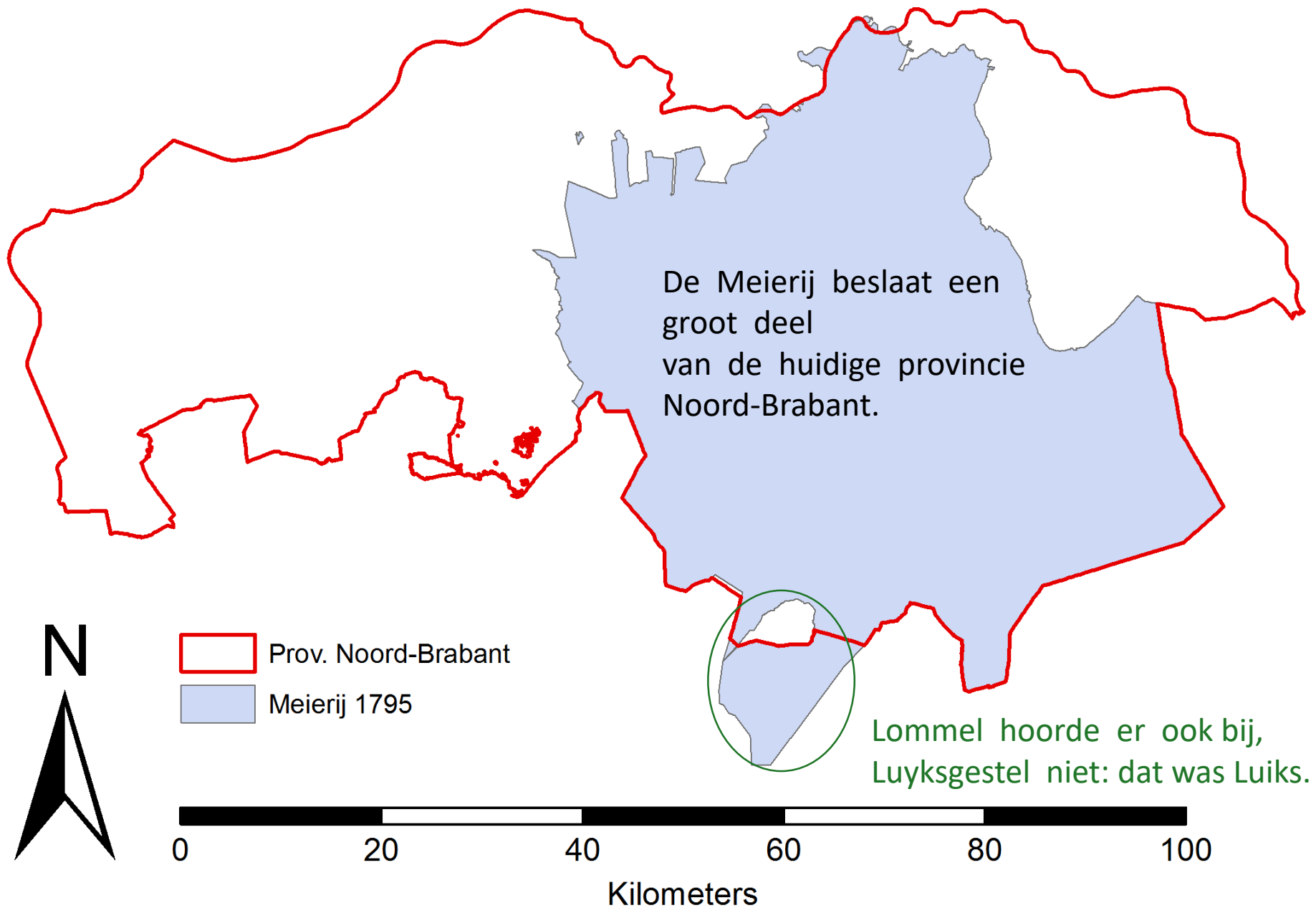
- Waals Brabant
- Brussel
- Leuven
- Tienen

Twee grote in het noorden:

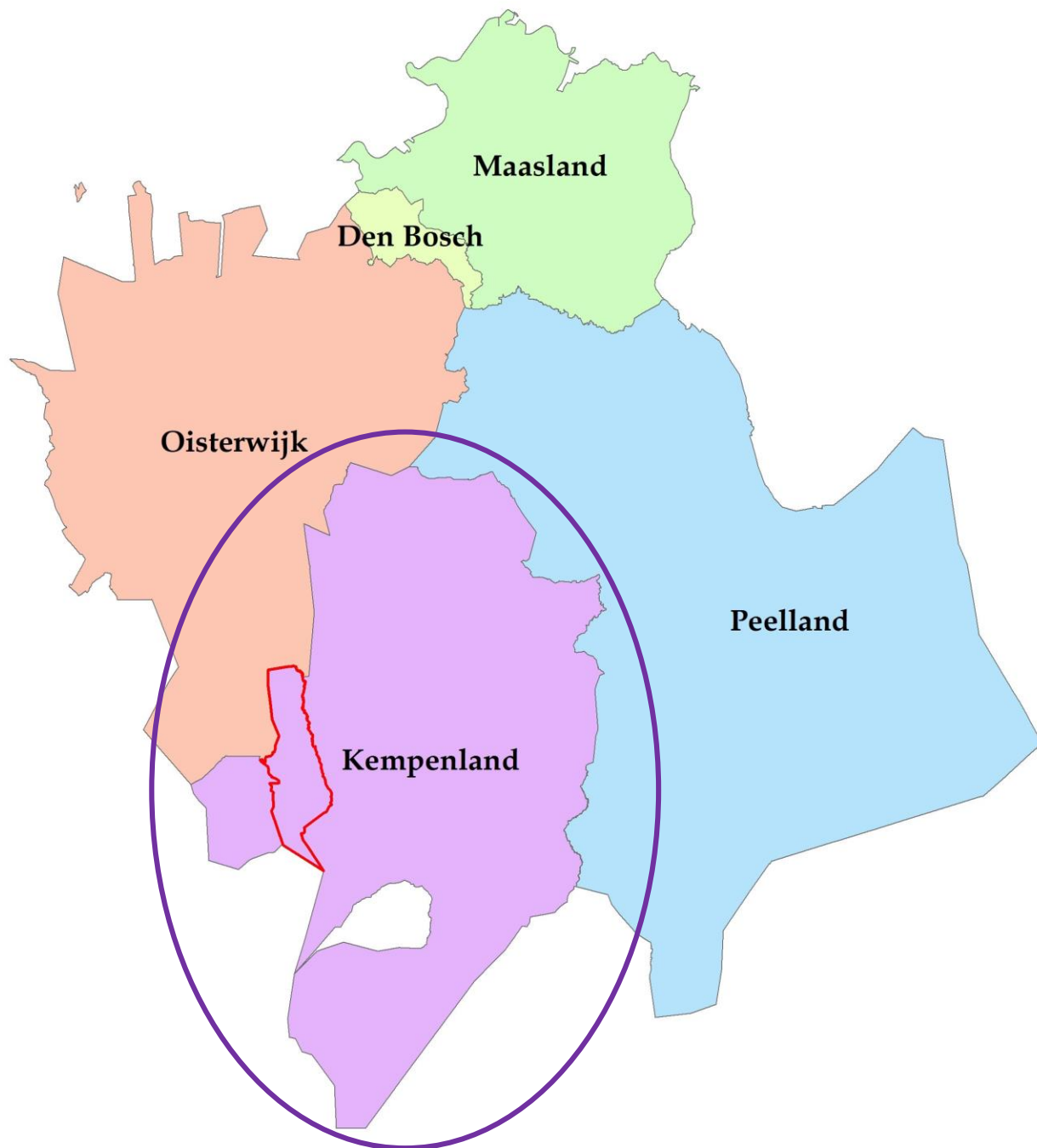
- Antwerpen
 - Met Breda en Bergen op Zoom
- **Meierij van Den Bosch**

► Het hertogdom Brabant op het hoogtepunt van zijn macht, omstreeks 1400.
De kleuren geven bij benadering de toenmalige hogere rechtsgebieden weer (tekening Thor Smits).

WANDELING 1 : NETERSEL IN DE LAGE LANDEN

WANDELING 1 : NETERSEL IN DE LAGE LANDEN

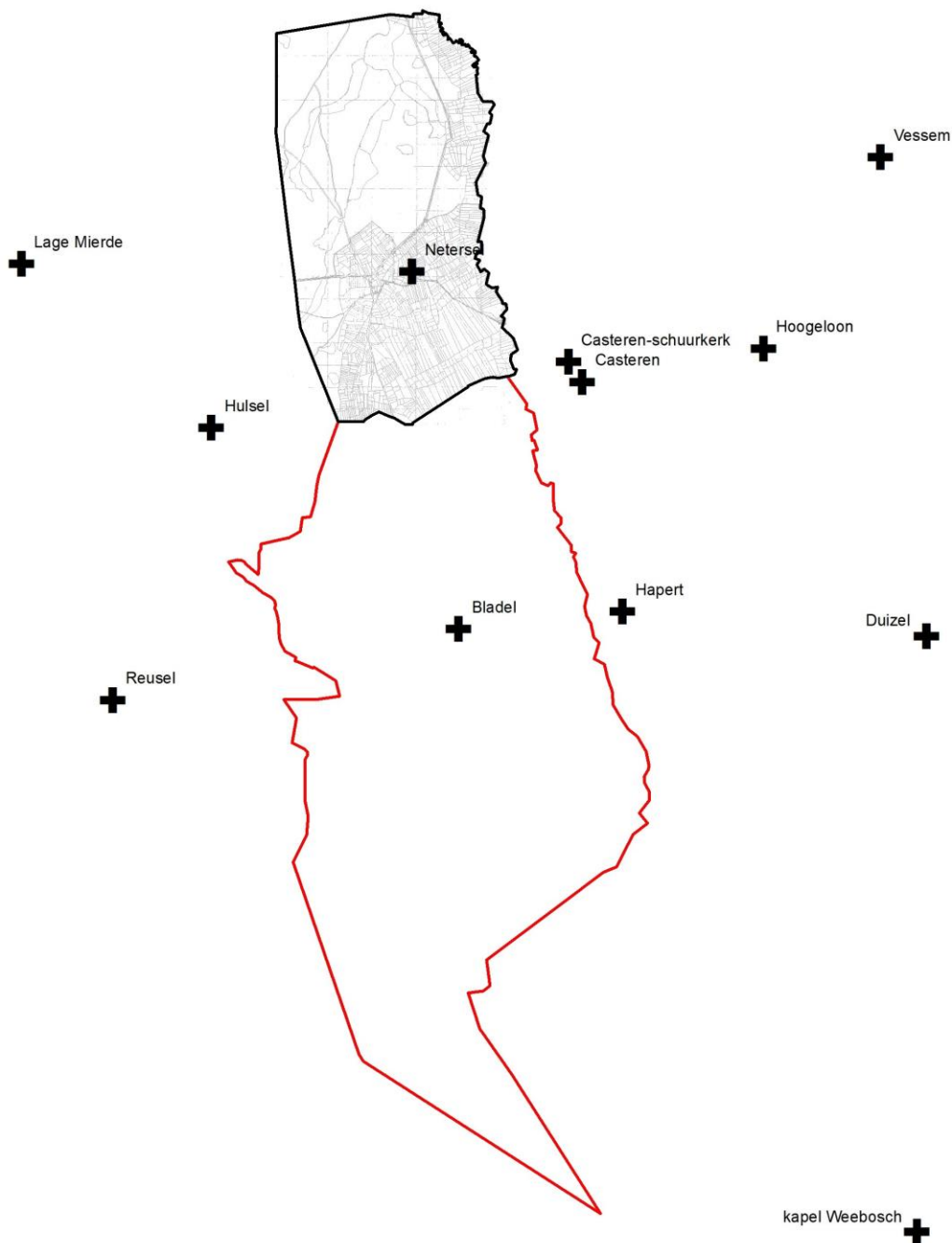

Ook de Meierij was weer
in Kwartieren verdeeld:

- Den Bosch
- Maasland
- Peelland
- Oisterwijk
- **Kempenland**

Bladel en Netersel
liggen in
Kempenland.

WANDELING 1 : NETERSEL IN DE LAGE LANDEN

Bladel en Netersel waren van 1810 tot 1997 samen één gemeente.

Netersel beslaat het noordelijke deel van die gemeente: 980 hectare.

WANDELING 2

NETERSEL EN BRABANT

1219 - 2019
Netersel

WANDELING 2 : NETERSEL EN BRABANT

Dat enorme Brabant is gevormd tussen 1000 en 1250.

Het begon met het graafschap Leuven.

Dan de drie andere kleine kwartieren.

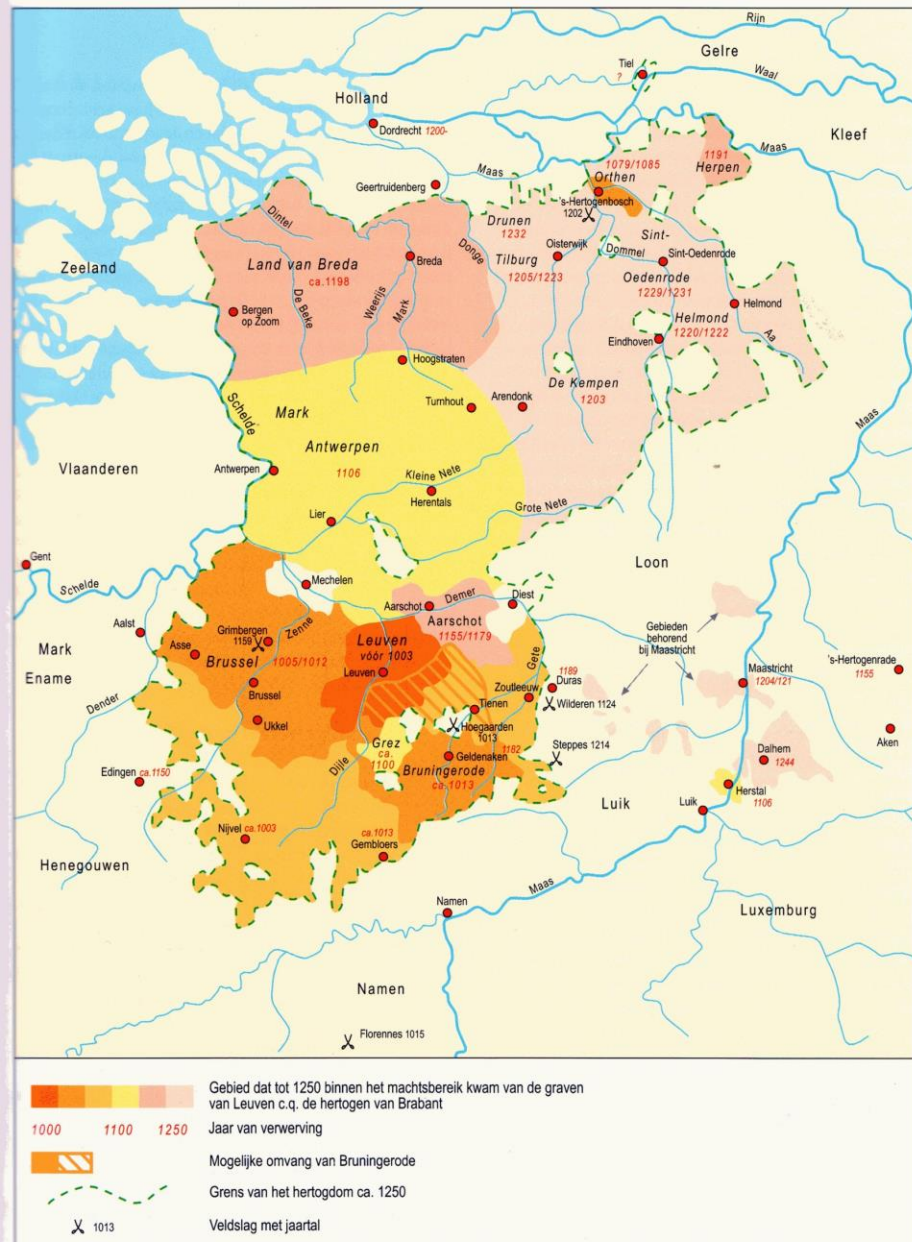
In 1106 kwam het markgraafschap Antwerpen erbij.

Rond 1198 sloot ook de heer van Breda zich aan.

Kempenland werd in 1203 door Brabant overgenomen van Gelre.

In de jaren daarna volgde de rest van wat later de Meierij zou worden.

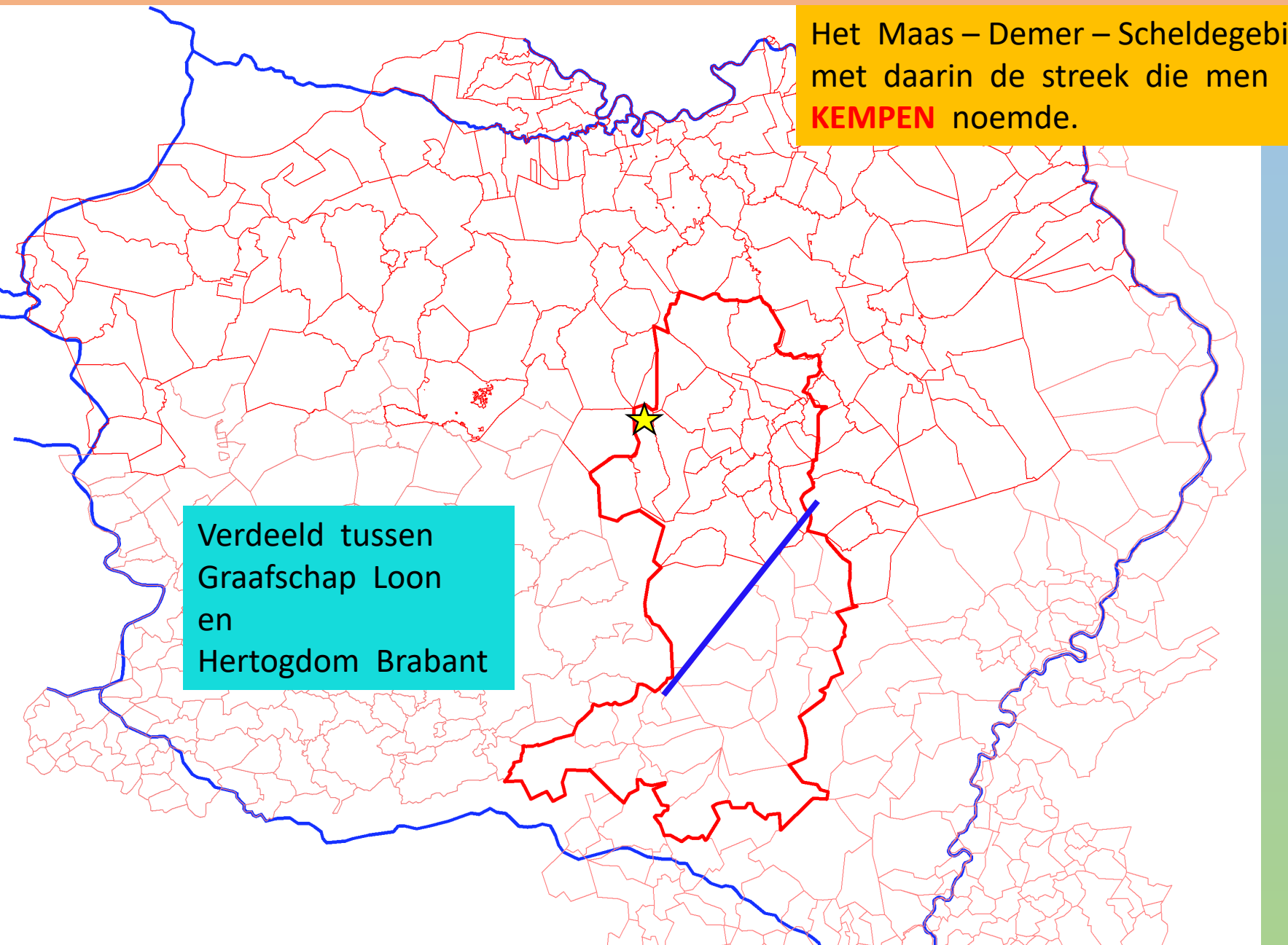
“1219” is dus juist in die tijd!

► Vanaf circa 1000 breidde de graaf van Leuven – vanaf 1106 hertog van Brabant – zijn machtsbereik geleidelijk uit door de verwerving van kerkelijke voogdijen en ambten, verovering en confiscatie, belening, erfenis en schenking, alsook door het aangaan van leenbanden met kleinere heren. De kaart toont de gebiedsuitbreiding tot circa 1250 (tekening Thor Smits).

WANDELING 2 : NETERSEL EN BRABANT

Het Maas – Demer – Scheldegebied
met daarin de streek die men
KEMPEN noemde.

Verdeeld tussen
Graafschap Loon
en
Hertogdom Brabant

The map shows a large area with a complex network of red lines representing local boundaries. A thick red line outlines a specific region in the center. A blue line follows a winding path, likely a river, around the perimeter of the red-outlined area. A yellow star is located within the red-outlined region. A blue diagonal line points from the text box to the star.

In deze vage tijden was er geen effectief overheidsgezag.

Wie wat ontgon, zag zich zelf als eigenaar daarvan.

Onderlinge verkopen vonden plaats voor twee andere eigengenoten.

Voor grotere problemen ging men naar een grafelijk hof.

Tegen 1180 wierp de graaf van Gelre zich op als 'graaf' van noordelijk Kempenland, en de graaf van Loon als die van het zuiden.

In 1203 kocht de hertog van Brabant de rechten van Gelre.

Hertogelijke invloed ook via:

- *Voogdij* over kloosters zoals Postel en Tongerlo
- Stichting van *nova oppida* zoals Arendonk, Turnhout, Oisterwijk.
- *Opdracht vrij eigen goed* aan hertog, gevolgd door uitgifte als leen.
- 13^e-eeuw: *woeste gronden* als hertogelijk bezit beschouwd,
 - 1280 – 1335: uitgifte daarvan als *gemeinten*.

Postel verzamelde heel wat stukken vrij eigendom, ook in Netersel.

WANDELING 2 : NETERSEL EN BRABANT

Het klooster van Postel werd in 1134 gesticht als een priorij van de abdij Floreffe in Wallonië. In 1618 werd Postel een abdij.

De stichting vond plaats op grond die Fastradus Scherebaart mogelijk roofde van de merovingische abdij van Corbie, 15 kilometer van de stad Amiens.

Wat gebeurde er in 1219?

In juni 1219 heeft de hertog van Brabant zijn schout van Arendonk 12 wijze mannen laten getuigen over een geschil tussen Postel en Winand van Lohoven (Loveren in Westerwijk?) over de watermolen van Wolfswinkel.

→ de 12 verklaarden dat Winand moet malen als hij graan en water heeft.

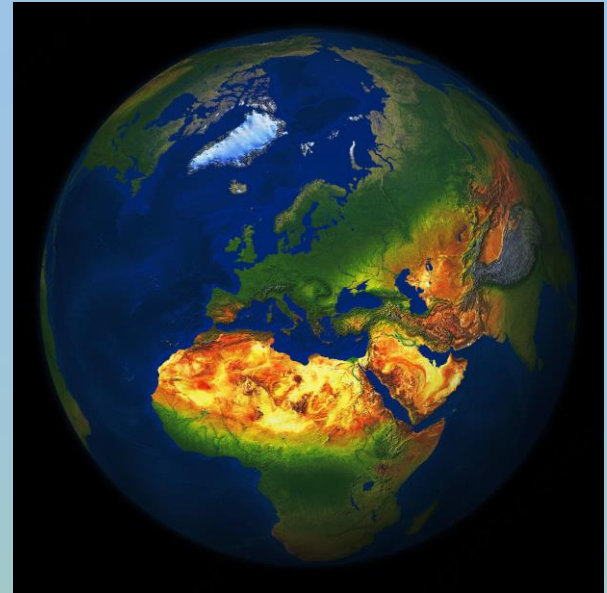
Bij de twaalf wijzen waren Hendrik en zijn zoon Jan uit *Netrusel*.

Postel had die molen in 1215 gekocht van ene Jan van Bladel, die haar tot dan te leen hield van de hertog.

WANDELING 3

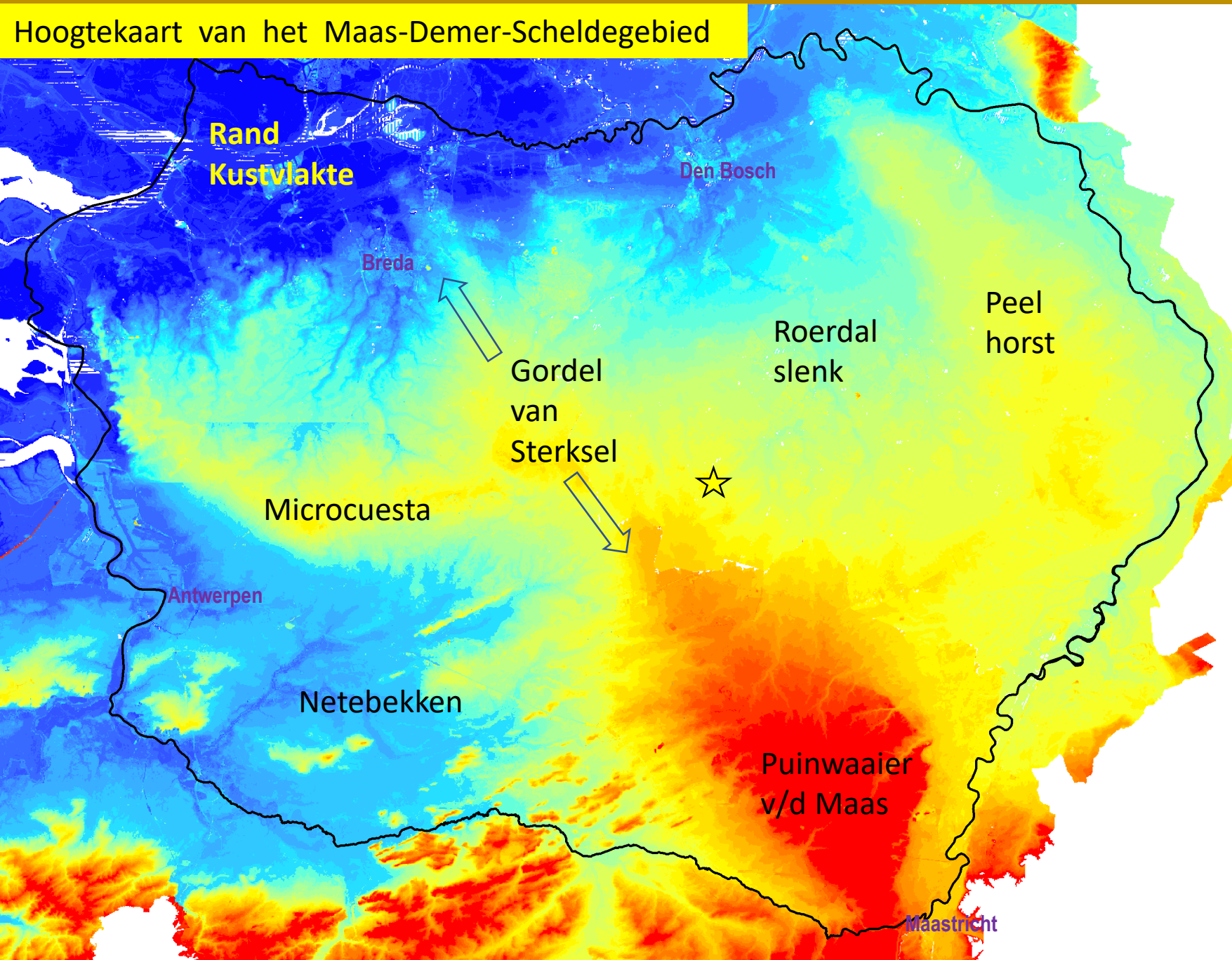
DE GEOGRAFIE VAN NETERSEL

1219 - 2019
Netersel

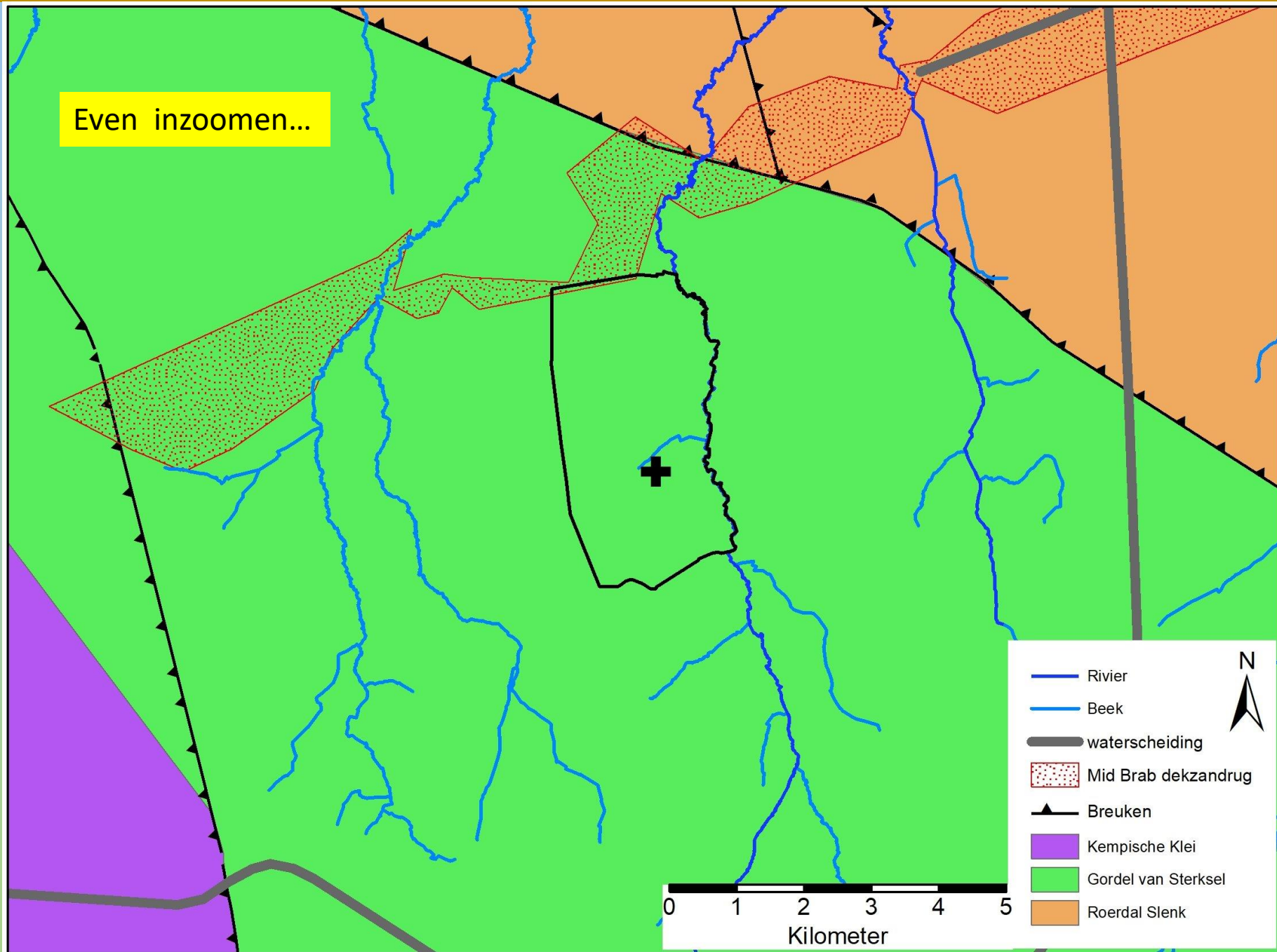
WANDELING 3 : DE GEOGRAFIE VAN NETERSEL

Hoogtekaart van het Maas-Demer-Scheldegebied

WANDELING 3 : DE GEOGRAFIE VAN NETERSEL

Even inzoomen...

WANDELING 3 : DE GEOGRAFIE VAN NETERSEL

Relatieve Hoogtekaart

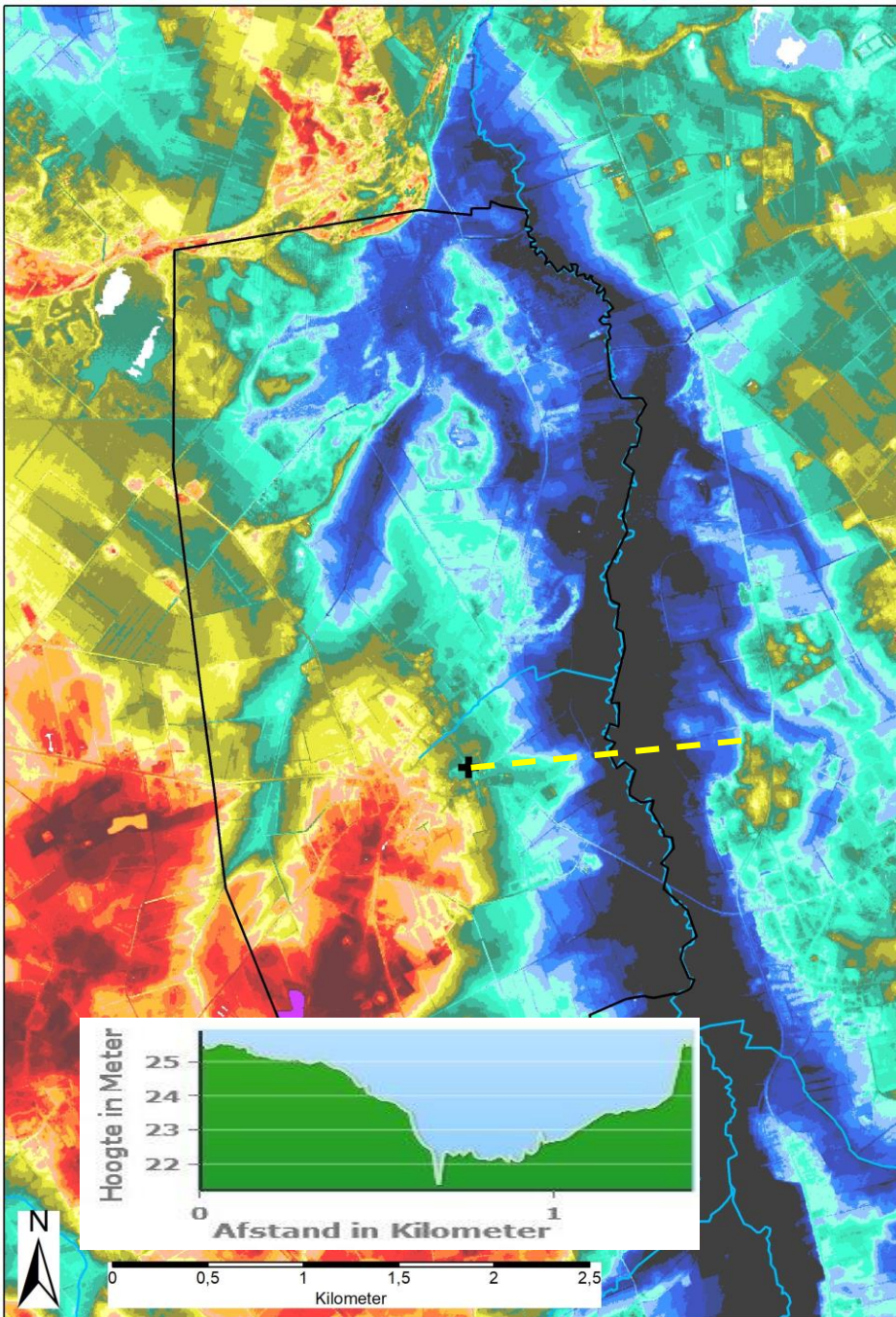
Heel het gebied helt wat af naar het noorden: met ongeveer 1 meter per kilometer.

Als we daarvoor corrigeren, komt deze relatieve hoogtekaart tevoorschijn, met een andere kleur voor iedere 25 centimeter hoogteverschil.

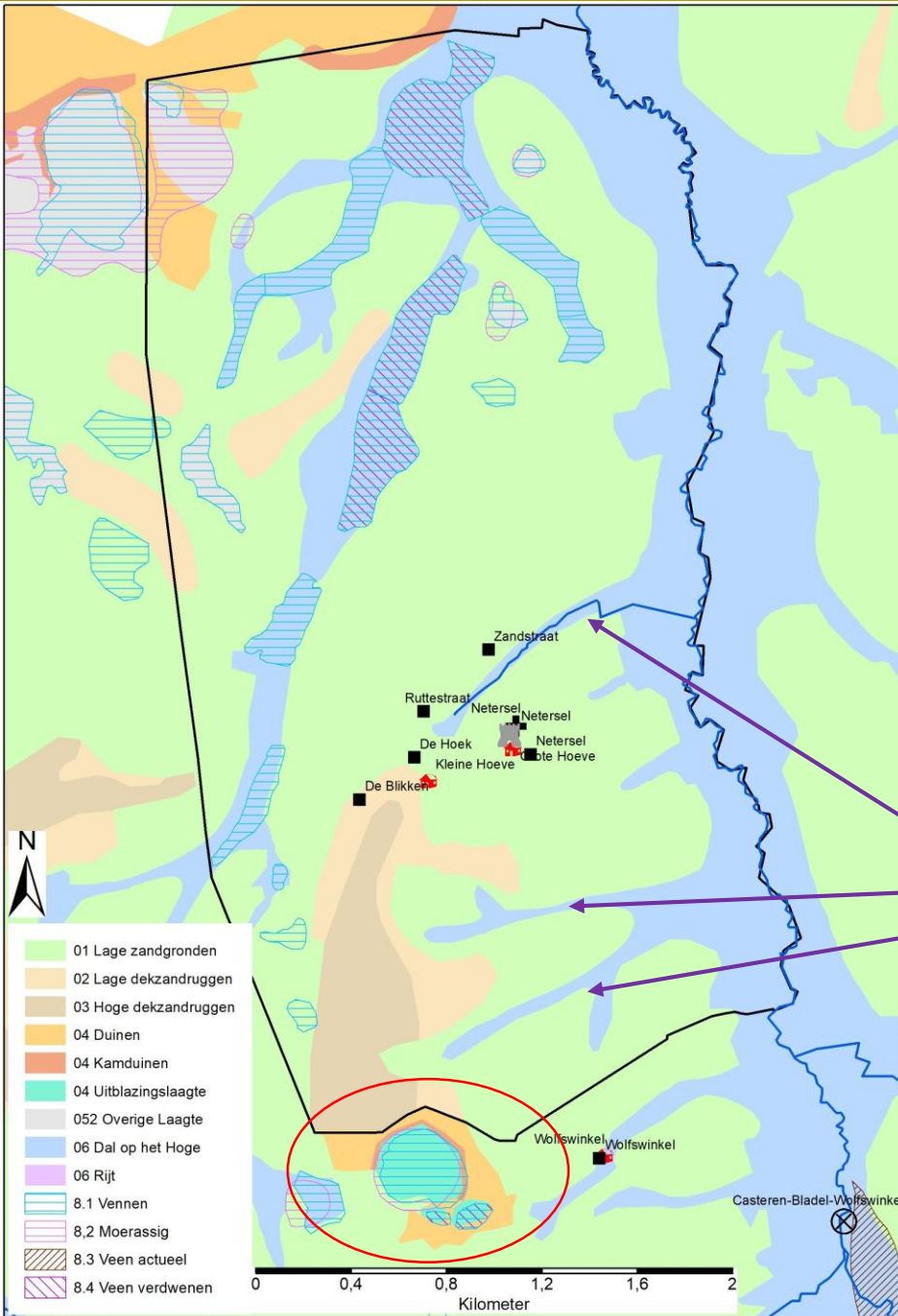
We zien het diepe dal van de Beerse met tal van zijdalletjes.

De oude kerk van Netersel stond op de rand van een hoog gebied.

In het noorden de duinen van de Midden-Brabantse dekzandrug die het Beerse-dal afknelt.

WANDELING 3 : DE GEOGRAFIE VAN NETERSEL

Reconstructie natuurlijk landschap

Door vergelijken van een aantal bronnen is een reconstructie van het natuurlijke landschap gemaakt.

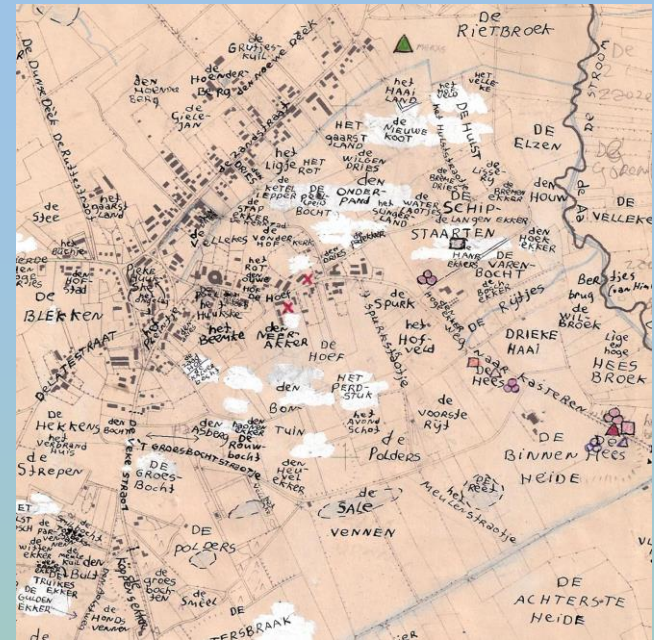
Onzekerheden blijven: waar zat veen?
Vennen staan op de ene kaart vol water, op de andere staan ze droog.

Uitblazingslaagte met kamduin:
Het Zavelven of Zwartven

Rijt: afvoer van kwelwater uit dalflank

TOPONIEMEN

1219 - 2019

Netersel

INTERMEZZO : TOPONIEMEN

Toponiemen: namen van niet alleen velden of wegen, maar van alle plekjes in het landschap.

Velden
Wegen
Waterlopen
Vennen
Huizen en boerderijen
Hekken
Bomen
Putten
Bossen
Moerassen
... en zo voorts

Onderzoek van toponiemen bestaat uit enkele stappen:

- Zoek naam en de naamdrager
- Zoek oude vermeldingen
- Probeer de naam te begrijpen

Netersel (Bladel, NB) zele-naam

Uitspraak: *nittersel*.

1219 <i>Netrusel</i>	Gysseling 1960, 734
1295 <i>Neters</i>	ONB 526
1340 <i>Neters</i>	NGN 2 (1892) 27
1374 <i>Neterssele</i>	LvB 4
1403 <i>Netersel</i>	NGN 2 (1892) 27
1542 <i>Netersle</i>	Cijnsboek Oost- en Middelbeers f72
1773 <i>Neterzel</i>	Kaart Sepp 5
1865 <i>Netersel</i>	Kuyper Bladel

Samenstelling van *sele*, → zaal 'uit één ruimte bestaande woning' en een onduidelijk eerste deel. Misschien germ. **netru-* 'netel', vergelijk nijsl. *natra* 'brandnetel'.

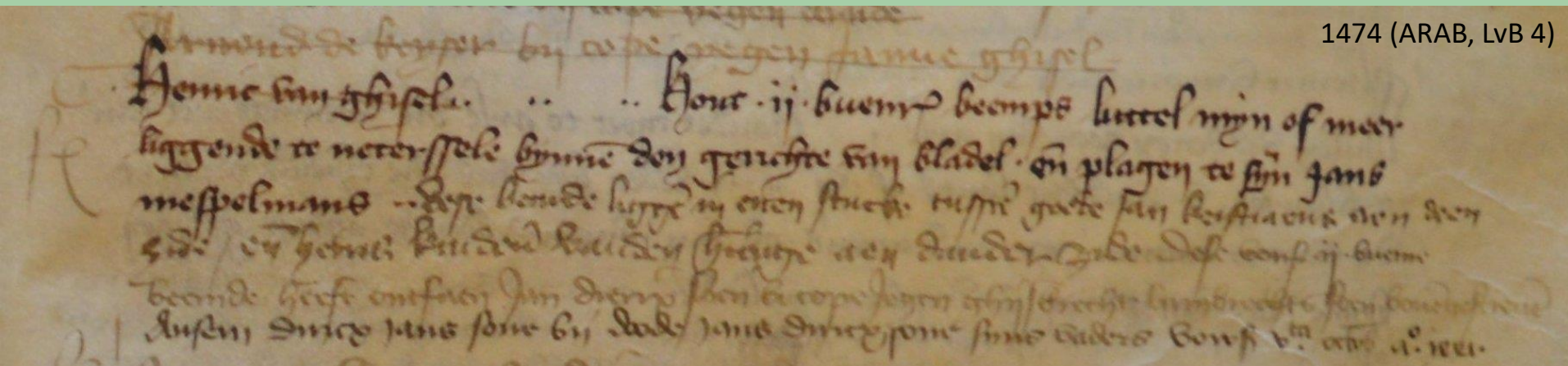
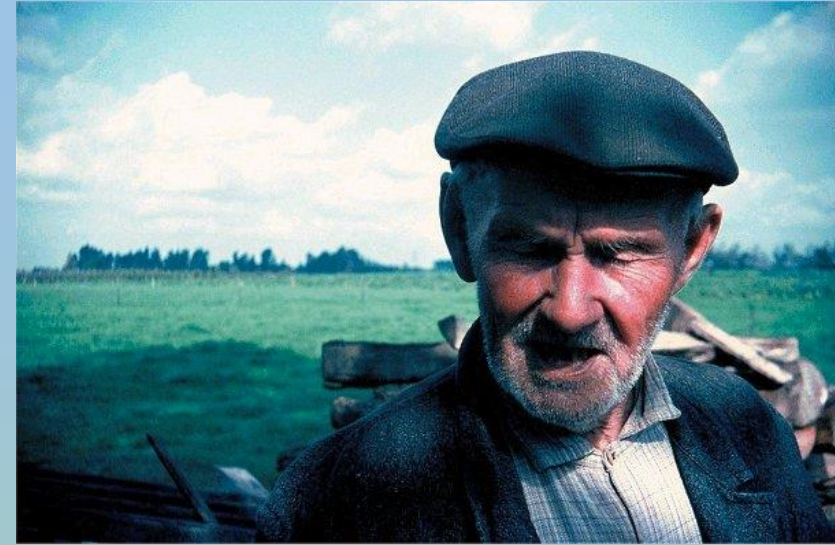
Bronnen

Na 1800:

- Oude inwoners
- Notariële akten
- Kadaster

Voor 1800:

- Belastingboeken (Verpondingen)
- Schepenakten (verkoop, verpachtingen)
- Notariële akten
- Cijns- en leenboeken
- Oorkonden
- Kaarten
-

1474 (ARAB, Lvb 4)

Bijna alle namen dateren uit de middeleeuwen of de tijd daarna.
Er ontstaan nog steeds namen.

Veel namen beschrijven het landschap:

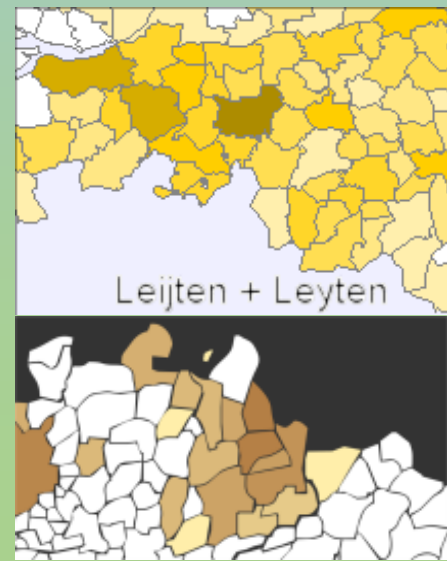
• Aard van het terrein	(berg, laagte, kuil, dalletje)
• Grondgebruik	(akker, beemd, dries, boomgaard, tuin)
• Bodemkwaliteit	(arm, rijk, zand, zavel, veen, klei, nat/droog)
• Aankleding van terrein of huis	(bocht, pannen op het dak)
• Natuurlijke begroeiing	(elzen, spork, mast, hei, smelen)
• Oude eigenaar	

Namen veranderen

Daarom is het nodig om veel oude vermeldingen te vinden

Latestraat

- Is er dan ook een vroege straat?
- Of zijn het de laten (horigen) van het oude Netersel?
- Leytestraat: is het een familienaam *Leyten*?

Het is belangrijk dat bij het noteren van vermeldingen van namen ook een stukje **context** meegenomen wordt.

De oudste vermelding van Netersel uit 1219 is *Netrusel*.
Maar een meer volledige notatie zou luiden:

Henricus et Iohannes filius suus de Netrusel

➔ Hendrik en zijn zoon Jan van (of: uit) Netersel.

Wat leren we hieruit?

- Deze personen worden gezien als wijze lieden.
- Ze komen uit Netersel
 of:
- Ze dragen al een 'herkomstnaam' die naar Netersel wijst.
- Ze worden niet getypeerd als 'heer' van Netersel.

Zo kom je dus meer te weten!

Ander voorbeeld, nu uit Princenhage bij Breda:

BERKENHEINING – 1703 – R734, F43V

Een perceel saeylants gen^t Berckenheyninge, een bunder, aen 't Oudt Kerckhoff.

Wat leren we hieruit?

- Grondgebruik: het is een akker.
- Uiterlijk: perceel heet 'heining' en was dus (ooit) omheind met berken.
- Omvang: Het was een fors perceel (1,3 hectare).
- Ligging: Het lag naast het Oud Kerkhof: dat helpt bij de lokalisatie!

De Acht Zaligheden

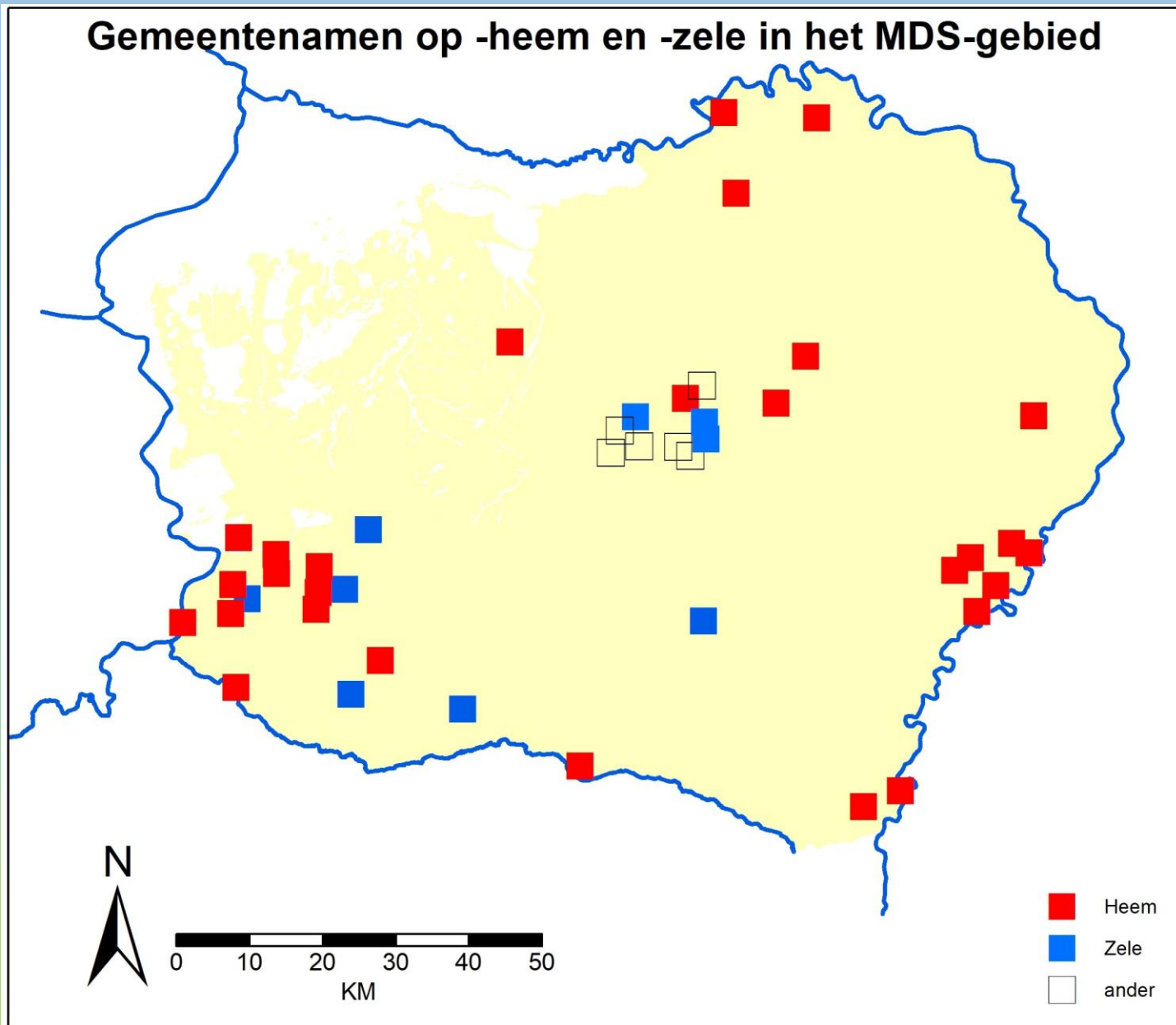
Zijn dat ook 8 zele-namen?

Zele-namen herinneren aan een uit één ruimte bestaande woning.
Dergelijke nederzettingsnamen dateren vaak uit de jaren 700 – 1000,
net als de namen op -heem.

G. van Berkel & K. Samplonius (2018), *Nederlandse plaatsnamen verklaard*:

• Bladel	lo-naam
• Duizel	water-naam
• Eersel	lo-naam
• Hulsel	lo-naam
• Knegsel	zele-naam
• Netersel	zele-naam
• Reusel	water-naam
• Steensel	zele-naam
• Wintelre	lo-naam

Net onder Bladel nog: Bellicum en Neigem: twee **heem-namen**!
En ook Vorsel: nog een **zele-naam**!

INTERMEZZO : TOPONIEMEN

Tal van verklaringen voor de naam **Acht Zaligheden**.

Daarbij wordt echter nooit verwezen naar de

Paal der Zeven heerlijkheden.

1. Bergeijk
2. Lommel
3. Mol
4. Postel
5. Dessel
6. Balen
7. Luyksgestel

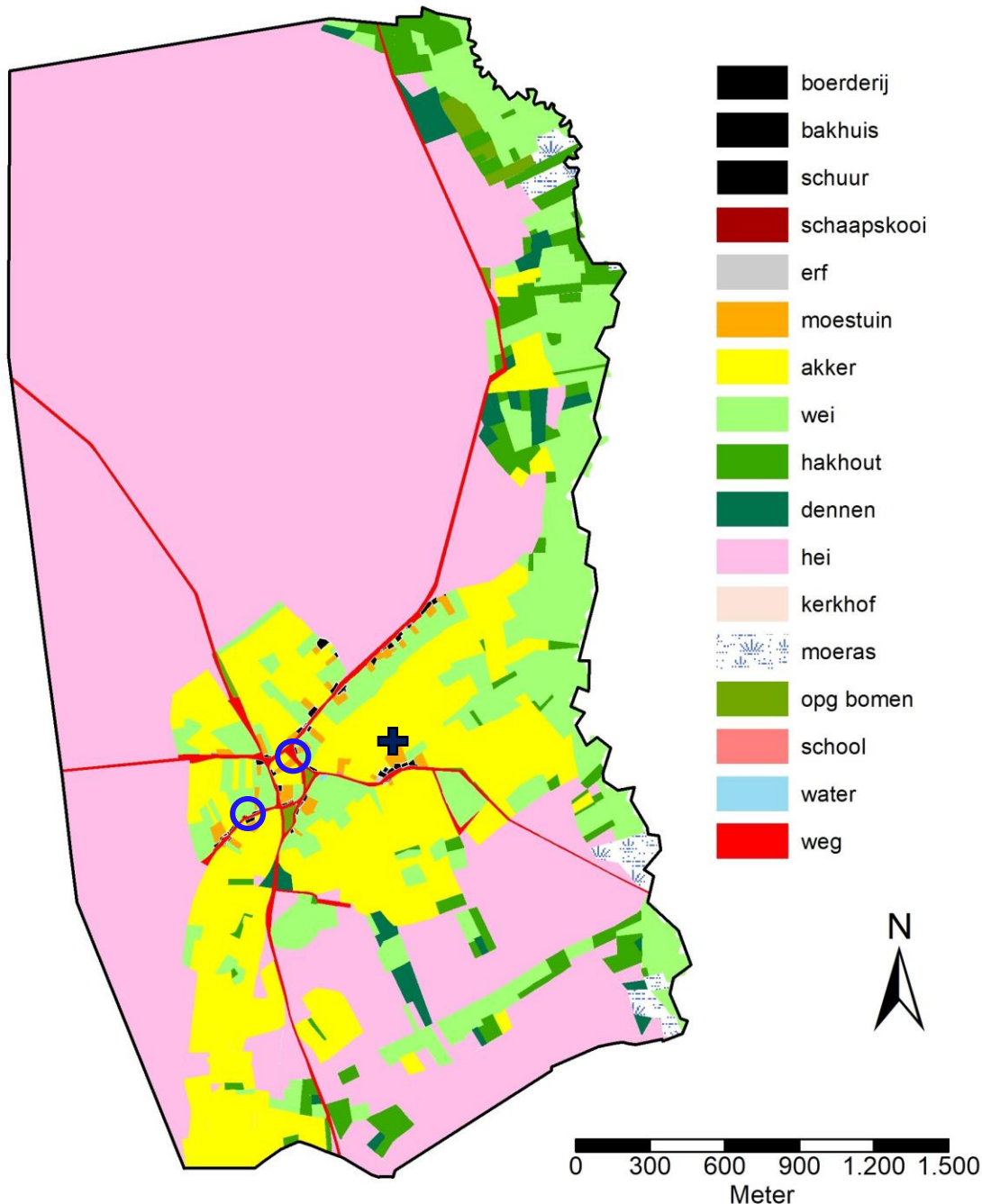
WANDELING 4

DE INRICHTING VAN HET LAND

1219 - 2019
Netersel

WANDELING 4 : DE INRICHTING VAN HET LAND

In 1828 werd de kadasterkaart van Netersel voltooid. Daarmee vinden we van ieder perceel de eigenaar, het gebruik, de grootte en de kwaliteit.

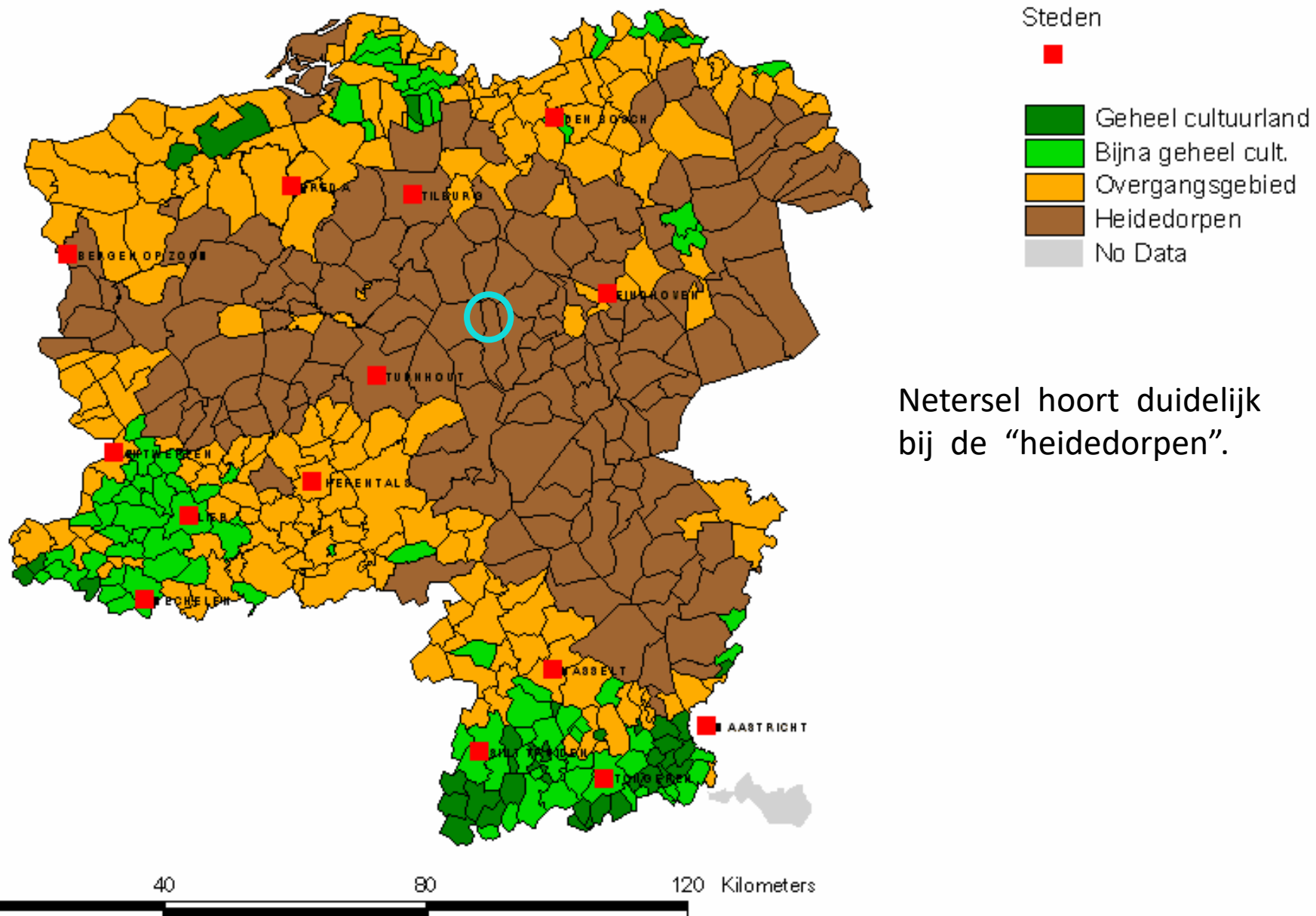
Langs de Beerse veel weide, met hakhoutbosjes en wat dennen en moeras.

In een boogvormig gebied de akkers met ook weiden. Hier staan de boerderijen.

65 % van de oppervlakte was hei.

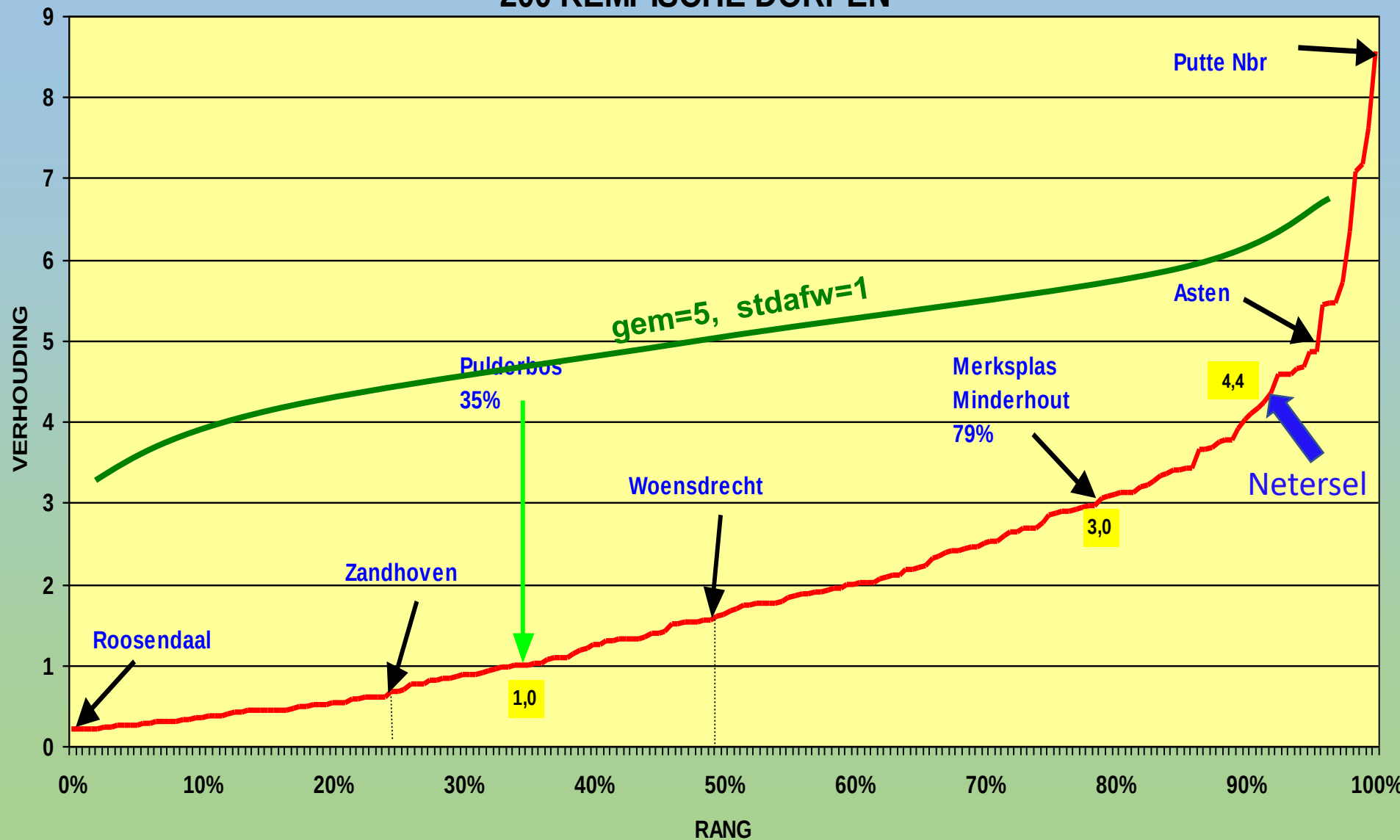
2 schaapskooien.

DORPSTYPEN

WANDELING 4 : DE INRICHTING VAN HET LAND

VERHOUDING HEI / AKKER 200 KEMPISCHE DORPEN

WANDELING 4 : DE INRICHTING VAN HET LAND

In 1828 werd de kadasterkaart van Netersel voltooid. Daarmee vinden we van ieder perceel de eigenaar, het gebruik, de grootte en de kwaliteit.

Maar niet hoe het er uitzag!

In 1837 maakten militairen vanaf de paardenrug de eerste topografische kaart. De kadasterkaart diende als meetkundige basis.

Kadasterlijntjes die je niet zag werden uitgeoetst. Heggen en boomrijen werden juist duidelijk aangegeven, net als het grondgebruik.

Combinatie van beide kaarten is heel leerzaam.

WANDELING 4 : DE INRICHTING VAN HET LAND

Eerst de opvallende bruine vlek.

Die kleur betekent: heide.

Het noordelijke blok heet:
Binnenheide

Het zuidelijke blok heet:
Achterheide

Daartussen een strook grasland met omheide percelen en wat bosjes. Dat is een rijt, en de strook heet: **Landrijt**.

Aan de Beerse strookvormige percelen met bomen langs de sloten: **De Vlutjes** (zuid) en **Heesbroek** (noord en ook over de Beerse). Dit was hooiland.

WANDELING 4 : DE INRICHTING VAN HET LAND

Open Akker De Aalsten

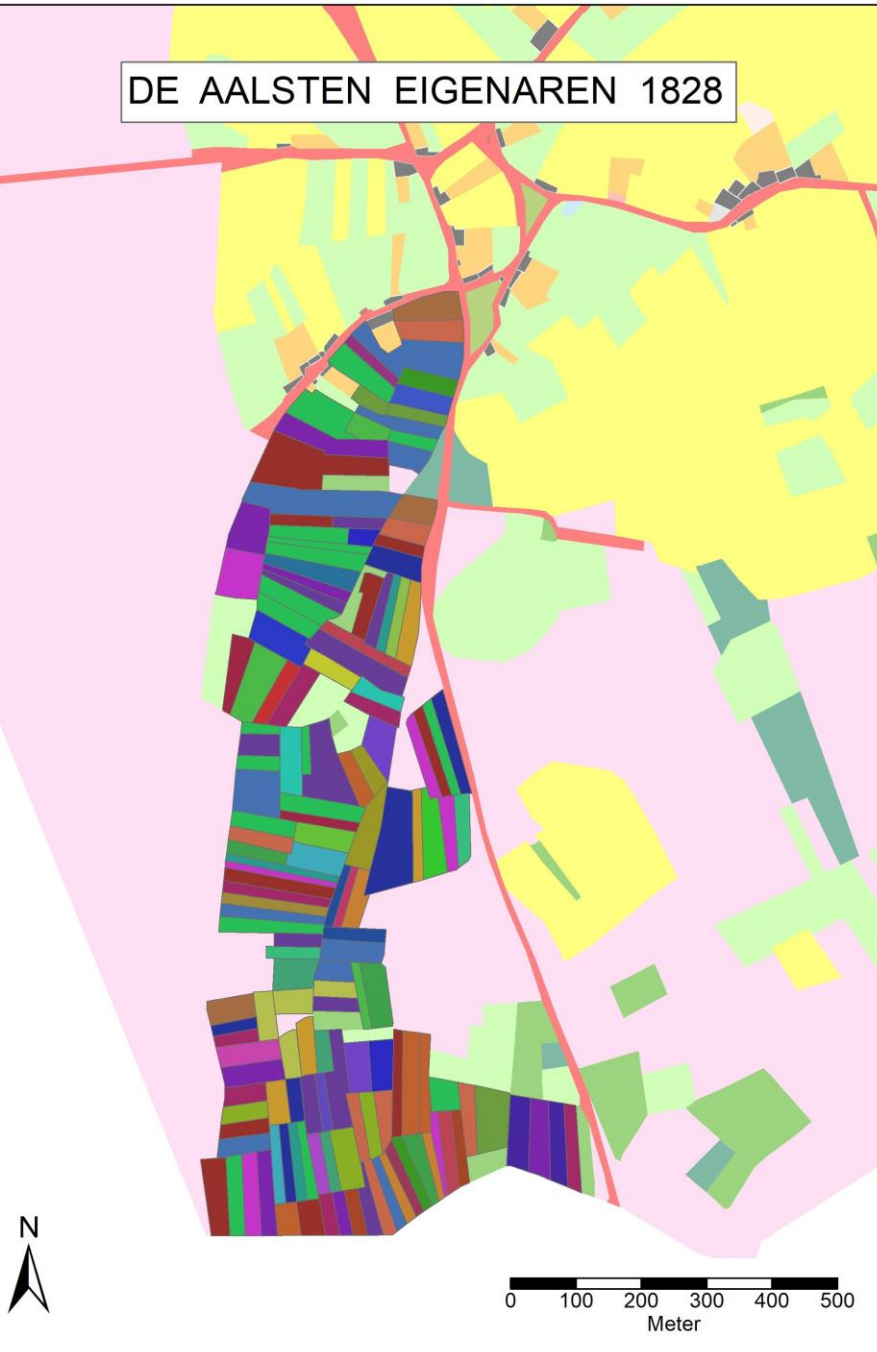
Kadastraal verdeeld in heel veel strookvormige perceeltjes bouwland, zonder boerderijen, zonder interne heggen. Wel heggen, bosjes en boomrijen aan de buitenkant.

Oost van de weg:

- **Groesbocht** (gras met brede stroken);
- **Jan There Hei**;
- **Petersbraak** (akker met strookjes);
- **De Polder** (laagte, ontginningsnaam)
- **De Mullen of Muilen** (Bos met een veld op zandige grond.)

WANDELING 4 : DE INRICHTING VAN HET LAND

DE AALSTEN EIGENAREN 1828

Open Akker De Aalsten

Kadastraal verdeeld in heel veel strookvormige perceeltjes bouwland, zonder boerderijen, zonder interne heggen. Wel heggen, bosjes en boomrijen aan de buitenkant.

Sterk versnipperd eigendom:
144 eigendomblokjes,
grootste bijna 1 ha.

158 perceeltjes,
gemiddelde grootte 0,26 ha

47 eigenaren,
De grootste had 4,4 ha in totaal.
De helft had minder dan ½ ha.

Alleen in het noorden boerderijen
aan de rand van de akker.

WANDELING 4 : DE INRICHTING VAN HET LAND

Open akker van de Postelse Hoeven.

Bij de oude kerk stond in de 13^e-14^e eeuw een stenen huis als centrum van het bezit van Volcaert.

Daar hoorde ook een grote boerderij bij die in 1341 aan Postel kwam. Het klooster zette er nog een tweede bij: de Kleine Hoef.

Hun akkergebied was in 1837 merendeels een open akker met in het oosten wat meer boomrijen.

WANDELING 4 : DE INRICHTING VAN HET LAND

De open akker noord van de kerk heeft weinig 'akker'-namen.
De open akker oost van de kerk heeft wel veel akkernamen.

WANDELING 4 : DE INRICHTING VAN HET LAND

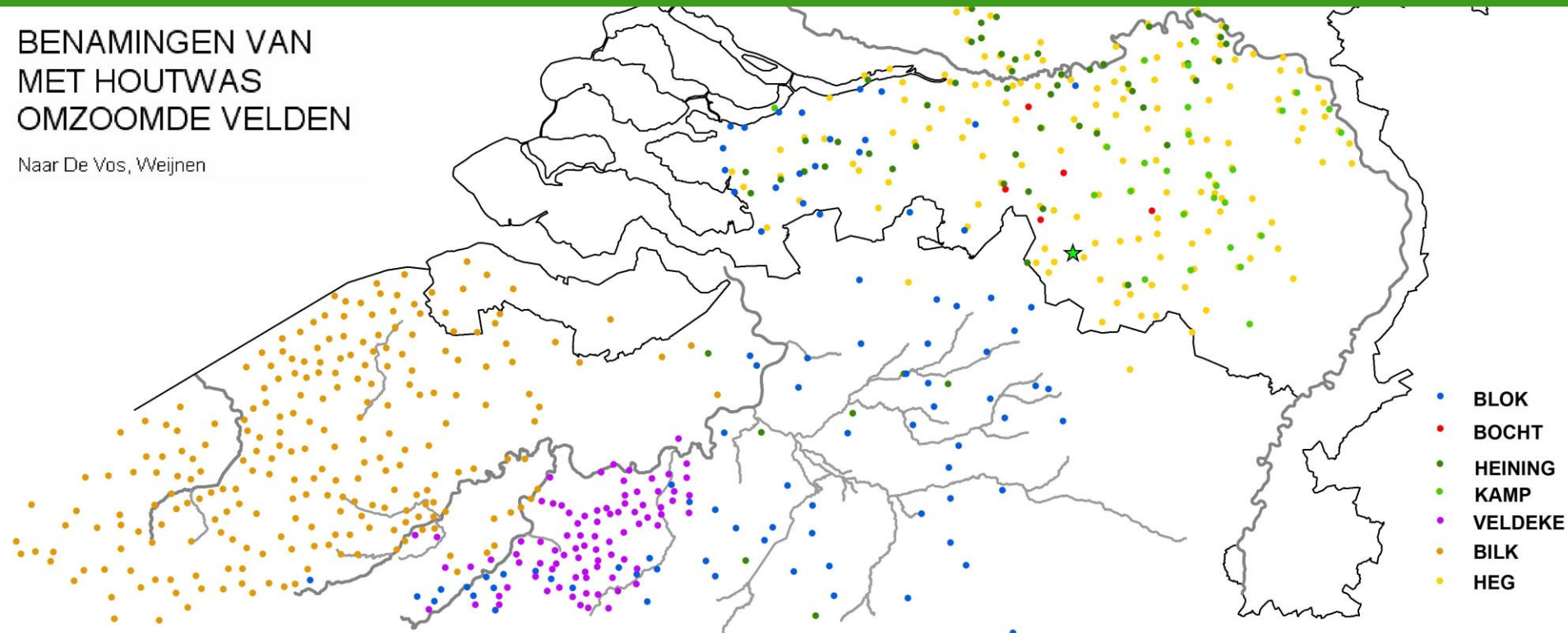
Een gebied vol omheinde percelen langs de Ruttestraat en de Zandstraat. Hier juist wel heel veel boerderijen. Meer menging grondgebruik

WANDELING 4 : DE INRICHTING VAN HET LAND

BENAMINGEN VAN MET HOUTWAS OMZOOMDE VELDEN

Naar De Vos, Weijnen

Hoe noemde men met houtwas omzoomde velden?

Volgens de in het midden van de 20ste eeuw opgestelde dialectatlassen, werden die in en rond Nettersel **'HEG'** genoemd.

Maar uit de plaatselijke archieven en in de daarin opgetekende veldnamen blijkt dat ze daar vóór 1800 steeds **'BOCHT'** of **'BUCHT'** genoemd werden.

Zo zien we het dialect als levende taal!

WANDELING 4 : DE INRICHTING VAN HET LAND

De Neterselse Heide

Veel vennen en moerassen.

Goor: moerassig gebied

Wijer, Weerij: visvijvers

Most: vochtig gebied

Staak: restant van boom?

Steenven: op 400 meter van de grenssteen “op de Putte”.

Steenbakkerijen: hierop wijzen namen als **Steenovenmast**, **Voorste Steenoven**, **Steenslaar**.

Ruzie met de burenen:
Beersbroek.

Kaart ca. 1900

Veel vennen en moerassen.

Goor: moerassig gebied

Wijer, Weerij: visvijvers

Most: vochtig gebied

Stak: restant van boom?

Steenven: op 400 meter van de grenssteen “op de Putte”.

Steenbakkerijen: hierop wijzen namen als **Steenovenmast**, **Voorste Steenoven**, **Steenslaar**.

Ruzie met de bure:
Beersbroek.

WANDELING 5

HET HOEFIJZER

1219 - 2019
Netersel

Oorsprong van het Postels bezit in Netersel

Op 13 oktober 1295 droeg **Wouter Volcaert** zijn bezit in Netersel over aan de hertog. Dit bezit werd niet nader omschreven dan met de korte naam **Neters.**

Dat met dit Neters ons Netersel bedoeld werd, blijkt uit de verwijzing naar onderdelen die in Bladel lagen.

Later blijkt dat Wouter Volcaert aan de inwoners een gemeint uitgegeven had. Dat moet dus voor 1295 gebeurd zijn.

Blijkbaar hoorden de woeste gronden dus ook tot zijn bezit.

Wouter Volcaert

Rijke Antwerpenaar die daar op de Grote Markt woonde.
Carrière: schepene, amman, schout, algemeen rentmeester van Brabant onder hertog Jan I.

Trad vaak namens de hertog op.

Zoon Laurens werd rentmeester van de Meierij.

Zoon Jan werd heer van Oostmalle.

Vader Nicolaas was schepene van Antwerpen.

In 1294 sterft Jan I in Engeland.

Jan II is daar ook, oom Godevaart is in Brabant.

Politieke tegenstelling: Jan II is pro Engels; Godevaart is pro Frans, net als Wouter Volcaert.

Zodra Jan II weer in Brabant is, ontslaat hij Wouter Volcaert.

In 1295 moet Wouter een drietal bezitscomplexen aan de hertog afstaan, waaronder **Netersel c.a.**, en ook al zijn roerend bezit voor zover dat de 3300 £ te boven gaat!

Hoe Volcaert Netersel verwierf is volstrekt duister.

WANDELING 5 : HET HOEFIJZER

In 1341 verkocht de hertog zijn bezit in Netersel, dat voordien van Wouter Volcaert was, voor 400 gouden schilden aan Postel.

→ goudwaarde: 58.000 Euro

Hij noemt dat bezit, net als in 1295: **Neters**.

Onse huse van Neters met allen den goet dat daer toe behoert

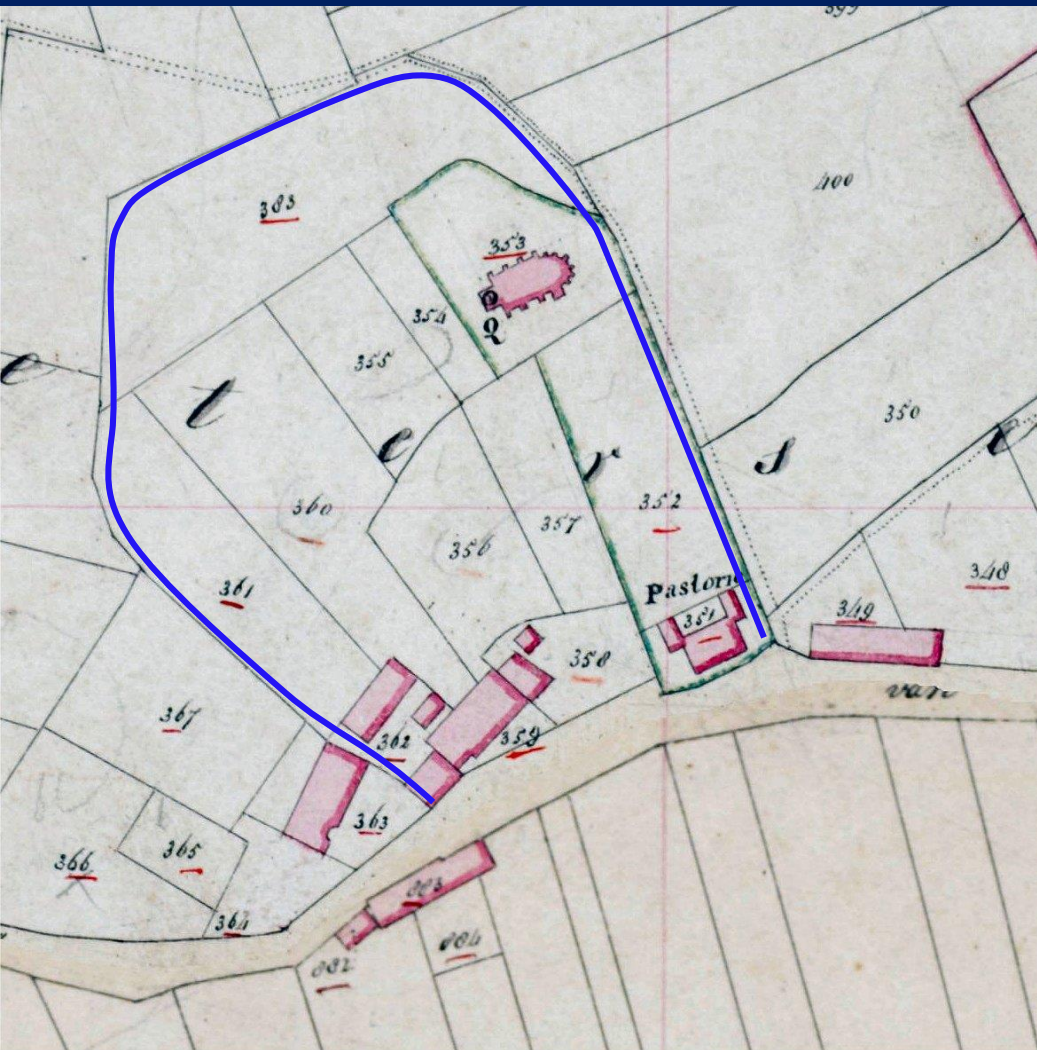
Er hoorden akkers, beemden, eusels, bossen, wateren en heide bij, en ook **cijnzen**.

De hertog behield de heerlijke rechten en het begevingrecht van de kapel en ontving jaarlijks 4 pond oude groten Tournooisen als erfpacht.

Postel mocht met het **steynnen huise** doen wat het wilde: ook afbreken!

den steynnen huise van neters

WANDELING 5 : HET HOEFIJZER

Aan de Hoevestraat geeft de kadasterkaart van 1828 een hoefijzervormige structuur aan.

Dit is de plaats van het centrum van het vrij-eigen van Netersel.

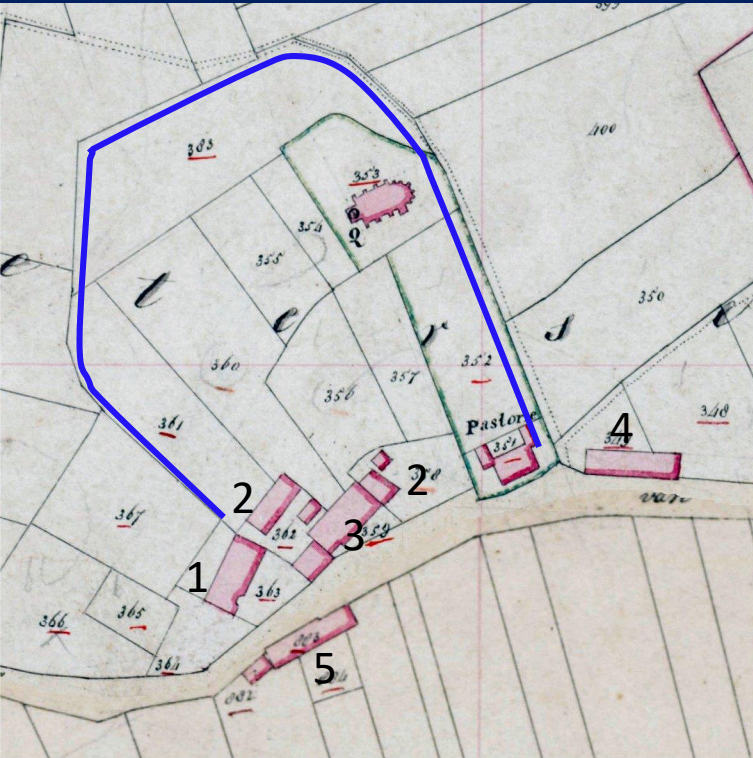

Het hoefijzer markeert de gracht.

Daarbinnen aanvankelijk:

- Het stenen huis, mogelijk opvolger van iets ouders.
- De St. Brigida-kapel, onder de parochie Bladel.
- De hofhoeve.

WANDELING 5 : HET HOEFIJZER

1. Vromans
2. Van Gils
3. Castelijns
4. Van Rijthoven
5. Timmers

De grond en de gebouwen kwamen in 1341 in handen van Postel.

Het stenen huis verdween.

De hofhoeve werd een pachthoeve, er kwam nog een tweede hoeve bij.

En een pastorie.

In 1648 werden de hoeven geconfisceerd door de Republiek. De Raad van State beheerde ze.

Ergens rond 1740 werden ze na opdeling verkocht.

WANDELING 5 : HET HOEFIJZER

In 1662 werden de Postelse hoeven van Netersel in detail beschreven.

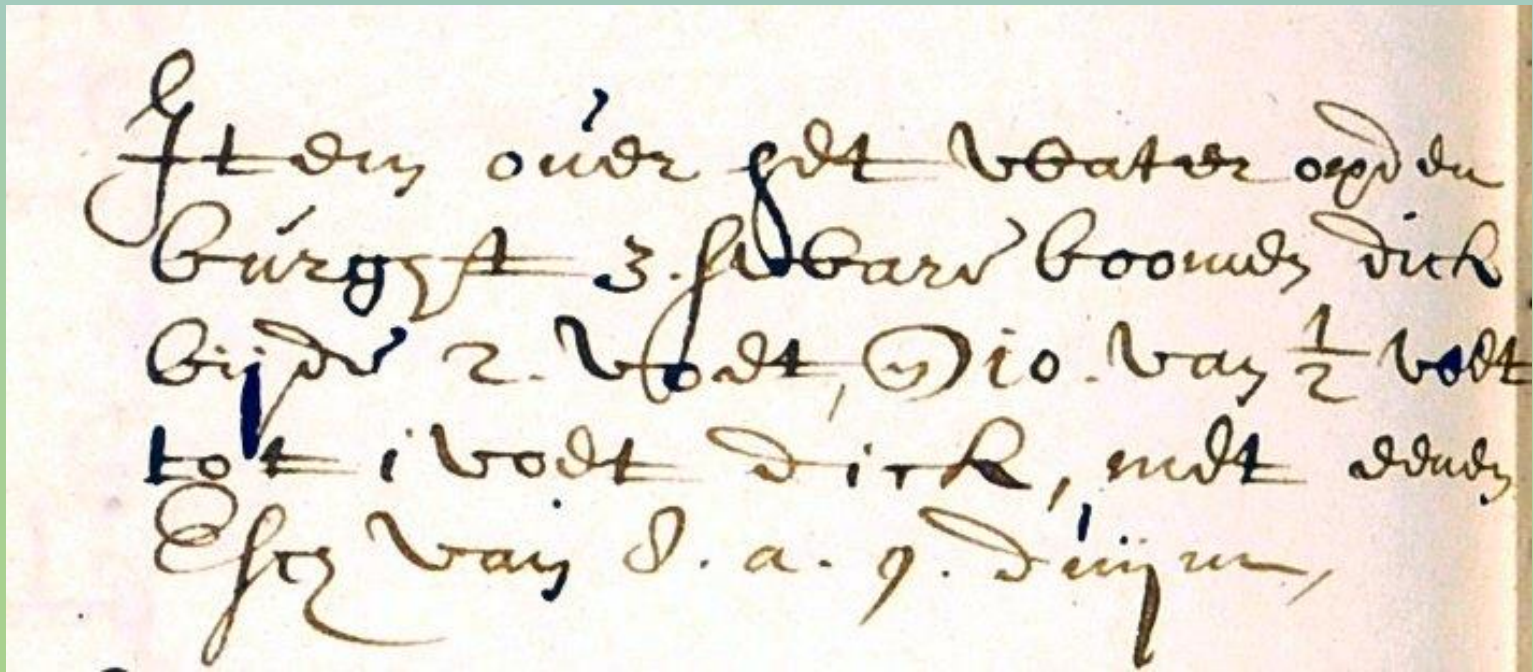
De Grote Hoef *aen het cappelleken* bestond uit vijf gebouwen:

Woonhuijs met den koestal daer annex,
schuer, schop, calver- en verckenscoij, schaepscoij.

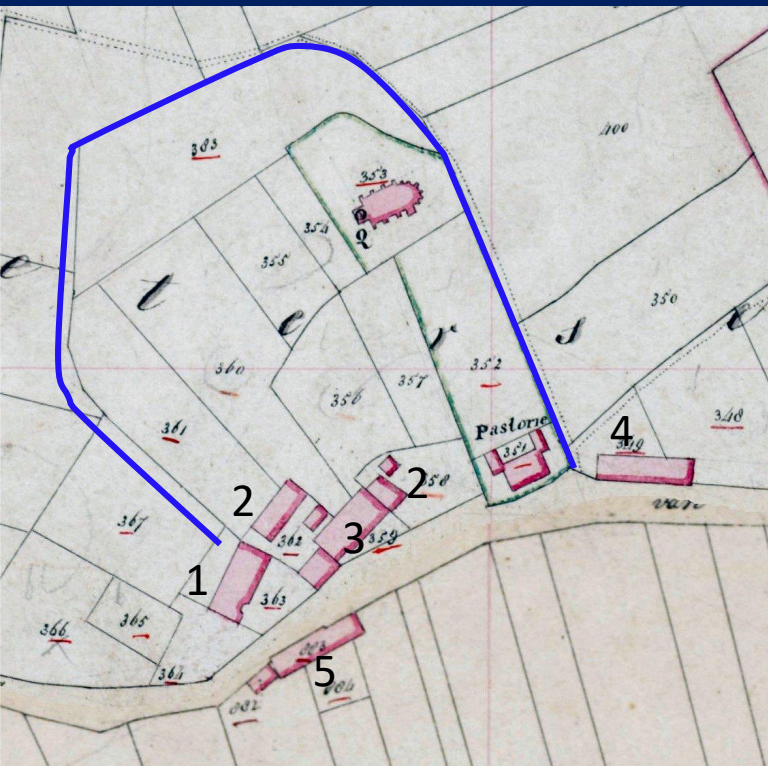
De Kleine Hoef telde ook vijf gebouwen:

Woonhuijs metten koestal annex,
schuer, brouw- en backhuijs, schop ende eenen boer aende straet

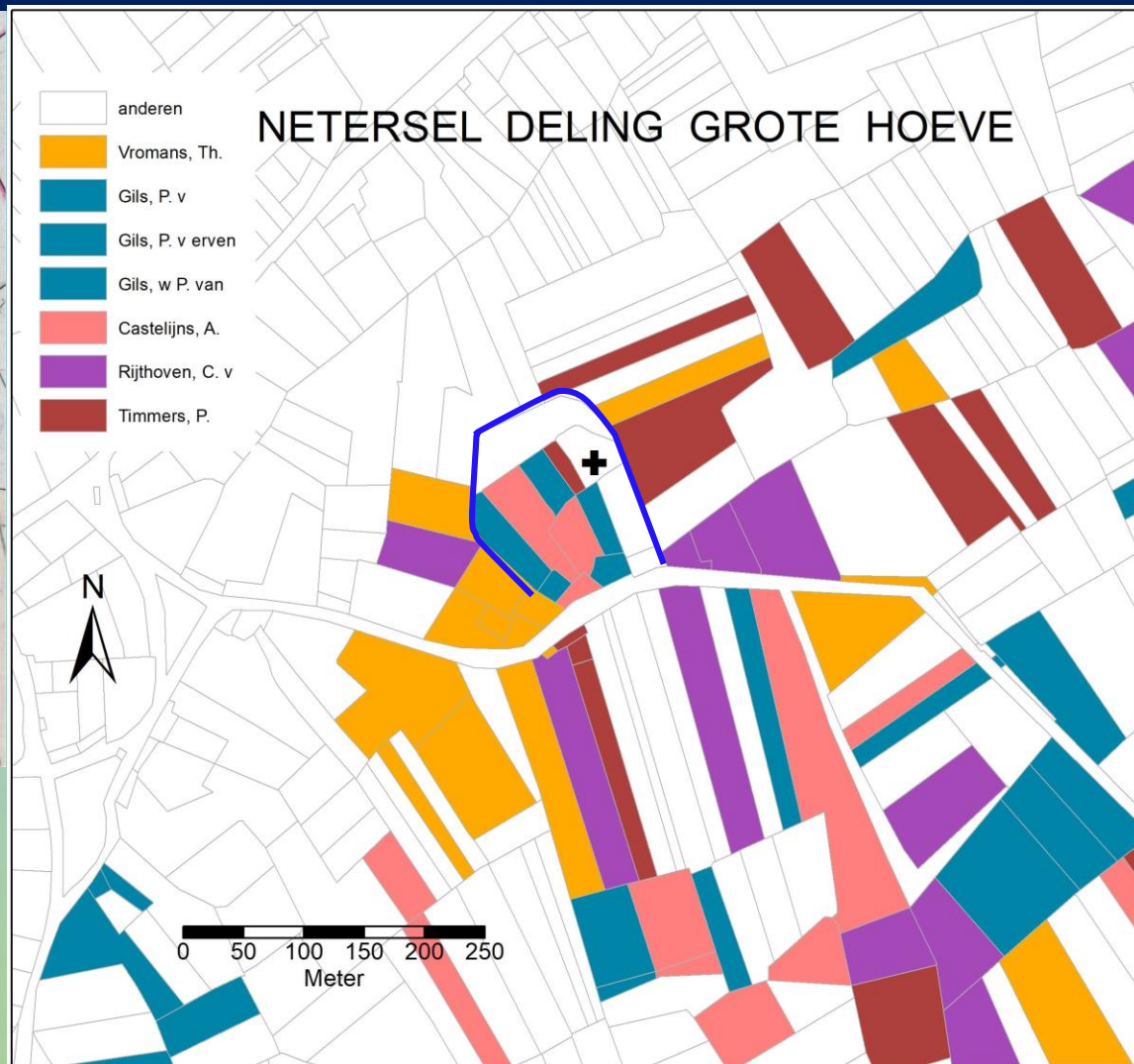
Bij de Grote Hoef hoorde ook het perceel genaamd *De Burght*.

WANDELING 5 : HET HOEFIJZER

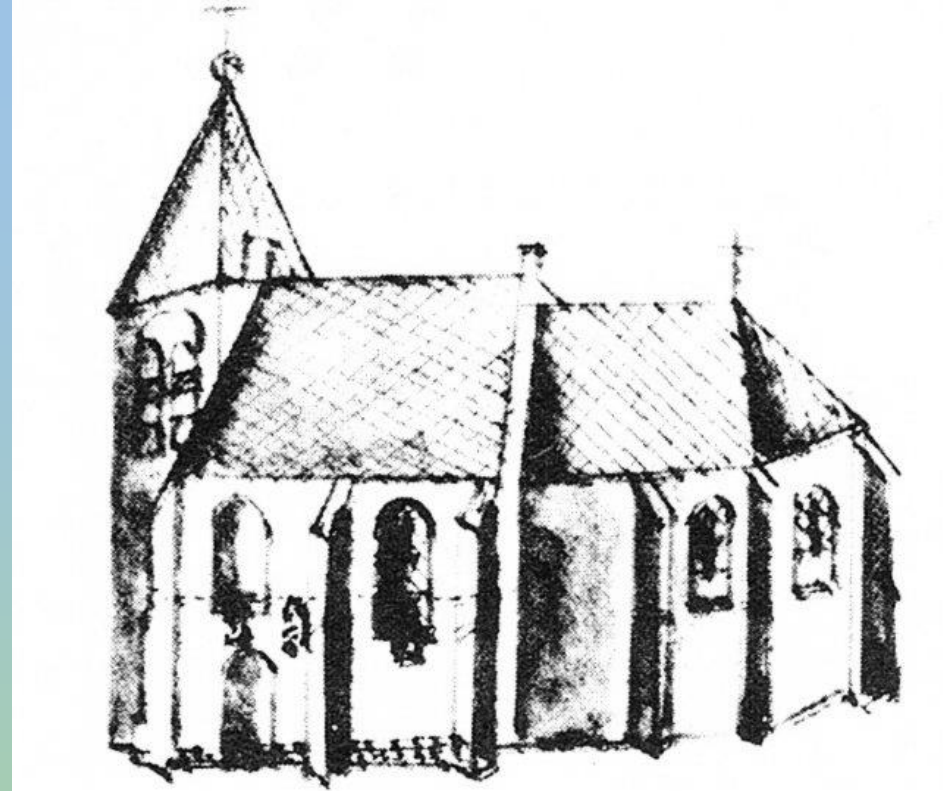
1. Vromans
2. Van Gils
3. Castelijns
4. Van Rijthoven
5. Timmers

GRONDBEZIT 1828... De Grote Hoef is flink uit elkaar gevallen !

WANDELING 5 : HET HOEFIJZER

- In 1341 had Netersel al een slotkapel met Sint-Brigida als patroonheilige.
- In 1529 en 1530 werden twee klokken gegoten door Jasper Moer.
- In 1554 zeurde men om een eigen begraafplaats.
- In 1571 wordt Netersel eindelijk een zelfstandige parochie.
- Dan wordt ook een begraafplaats aangelegd in en rond de kerk.
- In 1648 komt de kerk in handen van de gereformeerden.
- Wat westelijker wordt een RK-schuurkerk gebouwd.
- Die brandde begin 1794 af.
Geen nieuwbouw want:
- In 1794 nemen de katholieken hun kerk weer terug. (De eerste in Staats-Brabant)
- In 1932 werd de kerk te klein. Ze werd vervangen door een nieuwe kerk een straatlengte verderop (plek schuurkerk?)
- De fundamenteën met begraafplaats liggen nog achter de oude pastorie.

WANDELING 5 : HET HOEFIJZER

De ene heet Petrus

En de andere Barbara / Beyke

In 1529 en 1530 werden deze twee klokken gegoten door Jasper Moer.
Bouwde men toen aan een nieuwe kerk?

WANDELING 5 : HET HOEFIJZER

In 1554 werd beweerd dat Netersel, dat een eigen parochie wilde worden, ruim 400 inwoners telde.

Dat aantal lijkt wel wat overdreven, het zullen er hooguit **200** geweest zijn.

	Inwoners 1438	Inwoners 1496	Inwoners 1526	Inwoners 1795	Inwoners 1899	Inwoners eind 1996
Bladel	930	790	855	744	1163	10570
Netersel				191	245	
Hoogeloon	455	425	445	521	609	8281
Hapert	275	290	315	380	598	
Casteren	205	205	215	248	268	
Totaal	1865	1710	1830	2084	2883	18851

De afstand naar de parochiekerk van Bladel werd opgegeven als **anderhalf uur gaans**.

Een uur gaans staat voor 5½ km.

Men beweerde dus dat het 8¼ kilometer ver was.

In feite is dat (kerk-kerk langs de weg): 5,0 kilometer.

WANDELING 6

DE BREDASE BAAN

1219 - 2019
Netersel

WANDELING 6 : DE BREDASE BAAN

De **Bredase Baan** was een onderdeel van de route Amsterdam – Maastricht.

In Netersel heet die weg nu:

- De Ruttestraat
- De Muilen

[illegible]

Voor 1800 moeten we spreken van 'routes'.

← Tussen Alphen en Riel

← Aa-voort bij
het Riels Hoefke

WANDELING 6 : DE BREDASE BAAN

De **Bredase Baan** was onderdeel van de route Breda – Maastricht.

Ook een 12e-eeuwse **Tolweg** Antwerpen – Roermond !

Lopen vrij recht door Netersel en Bladel.

Vanaf 1750 worden die wegen verbeterd:

- Recht tracé over de heide
- Verhoogd tonnerond wegdek
- Sloten erlangs
- Bomen erlangs

Er was nog geen verharding, het profiel en de bomen moesten de weg begaanbaar houden.

In Bladel ligt er een “Egypte” langs en in Bergeijk een “Hongarijen”: zigeuners?

WANDELING 6 : DE BREDASE BAAN

De kadasterkaart van 1828 laat fraai nog de oude **uitwaaiering** van de Bredase Baan zien.

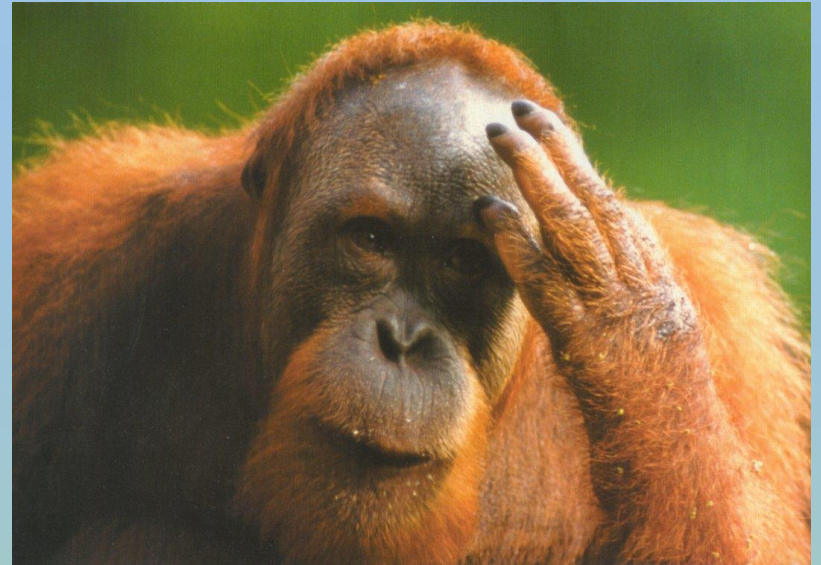
Door de aanleg van de “dijk” naar Dun in **1764** kon de weg een stuk smaller worden.

60 meter werd 12 meter (40 voet, de standaardmaat voor heerbanen)

Beide stroken waren in 1828 van de gemeente van Netersel: 570 was beplant met bomen 571 was heide.

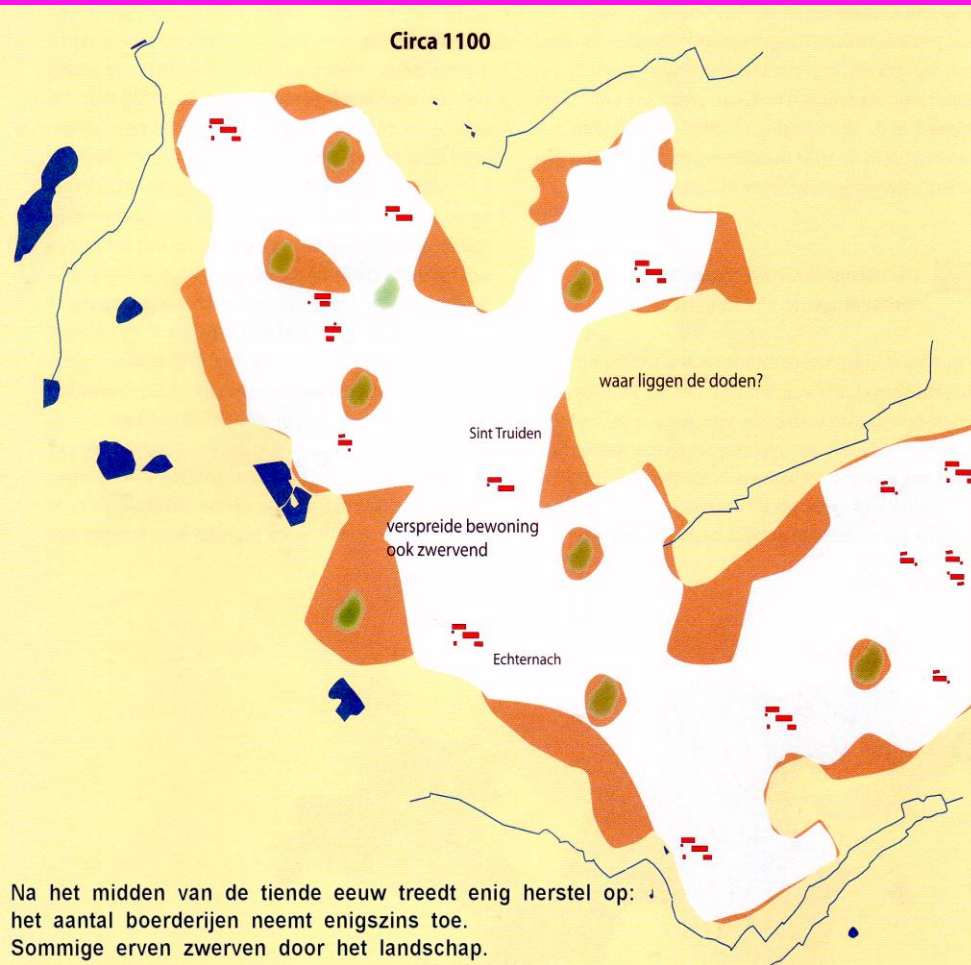
WANDELING 7

INTERPRETATIE

1219 - 2019
Netersel

WANDELING 7 : INTERPRETATIE

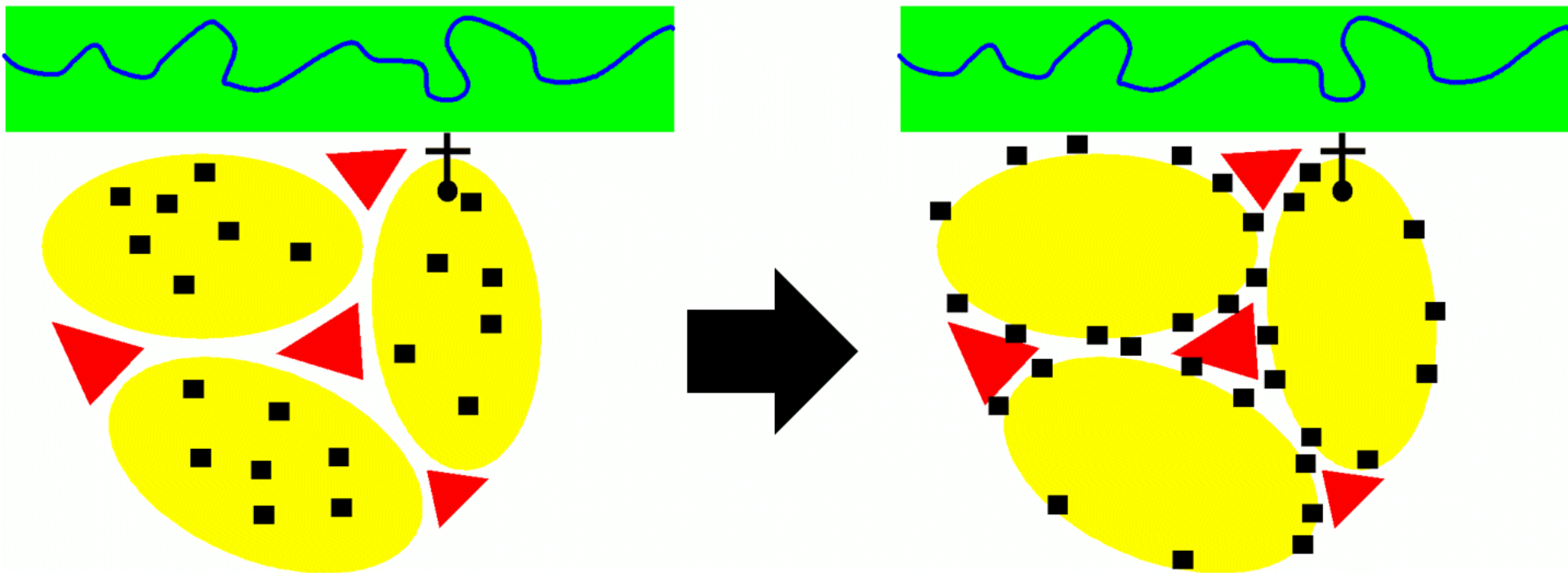
Nederzettingsmodel van Theuws:

aanvankelijk verspreide boerderijen met akkerland nabij, zwervend binnen het woon/akkergebied.

Later:

- boerderijen naar de rand
- verschijnen van een herenhof met kerk.

WANDELING 7 : INTERPRETATIE

Als de woon/akkergebieden een min of meer afgeronde vorm hebben, ontstaan vanzelf driehoekige restruimten.

Als de boerderijen van de akker afschuiven, komen ze ook aan die driehoekjes terecht.

Niks “Frankische Driehoek” maar een vorm uit de 13^e eeuw of later.

WANDELING 7 : INTERPRETATIE

Niet alleen **open akkers** en gehuchten ★ daaromheen!

De **rode** grote hoeven gaan vaak terug op 12^e-eeuwse schenkingen aan kloosters.

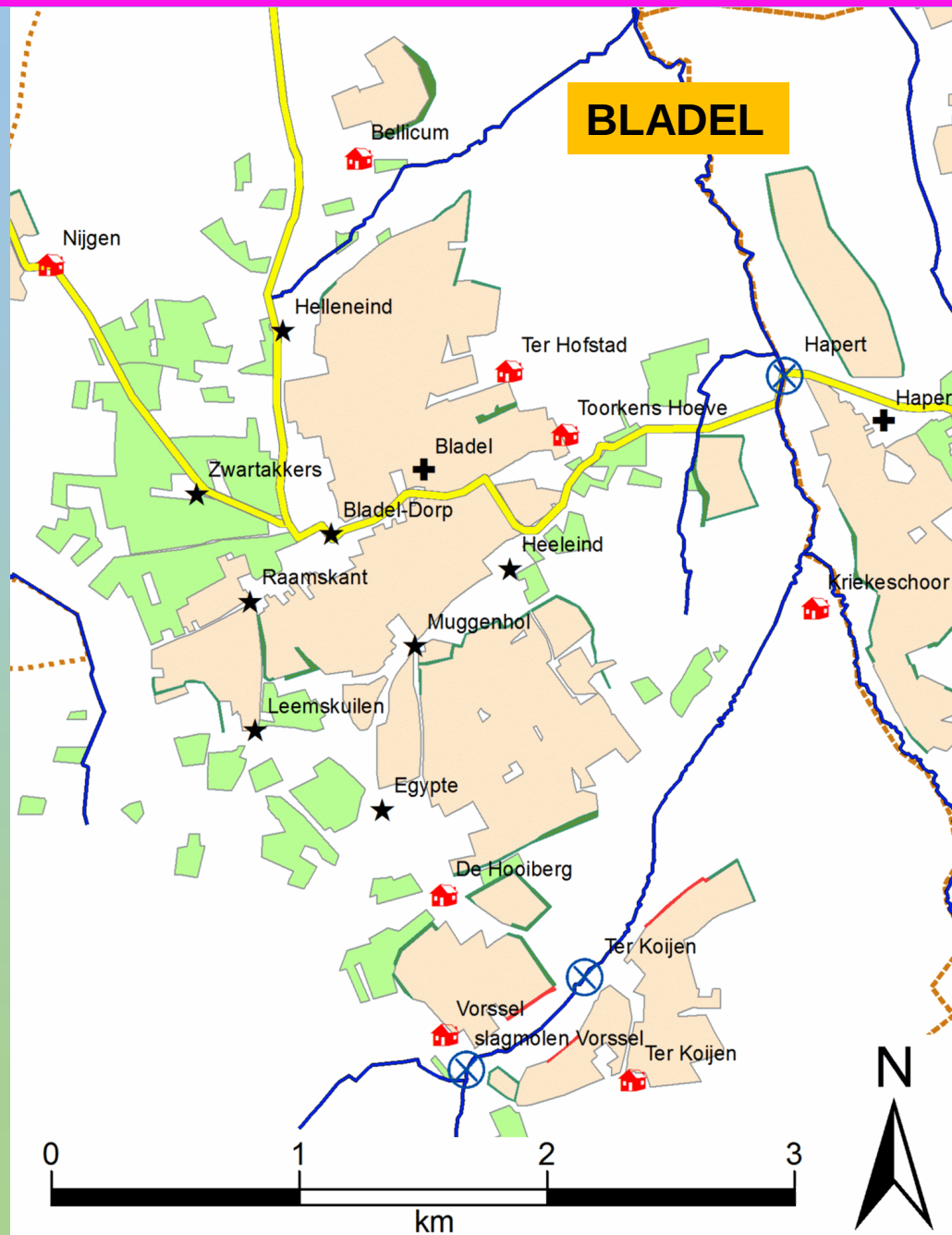
Die gaan weer terug op de grootgrondbezitters uit de stichtingstijd van de dorpen: volle middeleeuwen en eerder.

Maar ze liggen rondom de open akkers en hun gehuchten. Daarom:

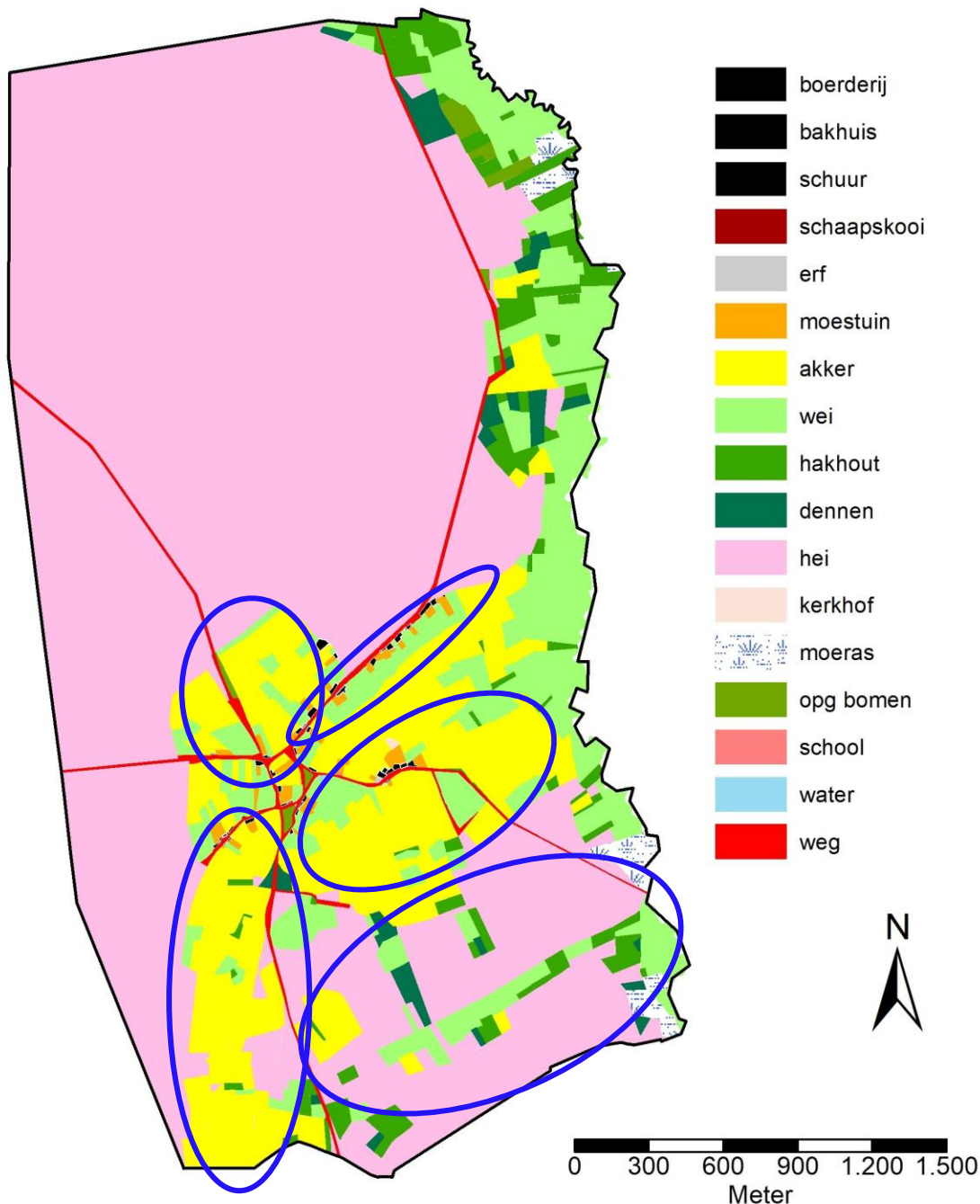
Zijn die grote hoeven al een tweede fase?

Groepen van die hoeven hebben dus veel te maken met ontginnings- en nederzettingsgeschiedenis.

De hoeve-sites zijn — zelfs als ze nu onbebouwd zijn — archeologisch heel interessante plekken.

WANDELING 7 : INTERPRETATIE

Ontginningsvolgorde in Netersel

Een probeerseltje...

1

Open akker, Karolingische scherf.
Maar waar zijn de boerderijen?

2

Allodium Netersel,
kasteel, kapel, hoeve, akker

3

Rutten en Blekken
Oude kampontring

4

Zandstraat
Systematische ontginning

5

Binnenheide en Achterheide
Verdeeld ca. 1800?

TOEGIFT

PLADELLA VILLA = BIENVILLE (Fr.)

1219 - 2019
Netersel

8 : TOEGIFT: PLADELLA VILLA = BIENVILLE (Fr.)

Op 15 juni 922 of 923 schonk de West-Franse koning Karel de Eenvoudige goederen in de Hollandse kuststrook aan graaf Dirk I.

Dit gebeurde in **PLADELLA VILLA**

Sinds Jacob van Maerland (1273) en Melis Stoke dacht men dat daarmee **BLADEL** bedoeld werd.

We weten nu dat met Pladella Villa de plaats **Bienville** bij Compiègne bedoeld werd, 200 km ZW van Bladel.

8 : TOEGIFT: PLADELLA VILLA = BIENVILLE (Fr.)

Op 15 juni 923 leverde de koning slag bij Soissons.
Hij kon toen niet ook in Bladel zijn.

*Slag bij Soissons, verbeeld
in de jaren 1332 – 1350.*

Op 9 juni 922 belegerde de koning de stad Reims en direct daarna ook Laon.
Hij zou dan in 3 dagen de 200 km hemelsbreed naar Bladel hebben moeten
overbruggen. Dat kon in die tijd helemaal niet!

In Bienville had hij een paleis en hij vaardigde daar meerdere oorkonden uit.
Die plaats heet daarin *Bladoldi villa*, later *Buienville* en *Buenvilla*, nu: *Bienville*.

8 : TOEGIFT: PLADELLA VILLA = BIENVILLE (Fr.)

Wat doen we nu met het Carolus Simplex-plein ?
En met de beeldengroep in Bladel ?

Een werkgroep, een taskforce, een ronde tafel,
Een referendum? Aha: een COMMISSIE ! ?

Of toch maar eerst een klepel in de kerkklok?

